

**Pedagogická fakulta Jihočeské univerzity
v Českých Budějovicích**

Bakalářská práce

Gabriela Vospělová

České Budějovice

2007

**Význam pohádek pro vzdělávání dětí
předškolního věku
Bakalářská práce**

Gabriela Vospělová

vedoucí bakalářské práce

Mgr. Jana Kouřilová

České Budějovice

2007

Děkuji vedoucímu bakalářské práce, Mgr. Janě Kouřilové, za rady, připomínky a metodické vedení práce.

Prohlašuji, že jsem předkládanou bakalářskou práci vypracovala zela samostatně a veškerou literaturu jsem uvedla v seznamu použité a citované literatury.

.....

Anotace

<i>Název bakalářské práce:</i>	Význam pohádek pro vzdělávání dětí předškolního věku
<i>Pracoviště:</i>	Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích Pedagogická fakulta, katedra pedagogiky a psychologie
<i>Autor:</i>	Gabriela Vospělová
<i>Studijní obor:</i>	Učitelství pro mateřské školy
<i>Vedoucí bakalářské práce:</i>	Mgr. Jana Kouřilová

Bakalářská práce ukazuje na základní charakteristiky předškolního věku; je zaměřena na význam pohádek v tomto období a vliv pohádek na rozvoj předškolního dítěte. Na bázi teoretické ukazuje užitek i pojmenovává rizika propojení světa dětí a pohádek. Cílem bakalářské práce je výzkumným šetřením – dotazníkovou metodou (pro učitelky mateřských škol a rodiče) zjistit, jaké formy setkávání s pohádkou jsou dětem nejčastěji nabízeny; vyvozuje jejich přínos a rizika pro děti.

Anotace

<i>Name of bachelor work:</i>	Importance of the fairy tales for the education for the children of the pre-school age
<i>Workplace:</i>	Jihočeská universita in České Budějovice College of Pedagogy, Pedagogy and psychology department
<i>Author:</i>	Gabriela Vospělová
<i>Field of study:</i>	Teaching for nursery schools
<i>Head of bachelor work:</i>	Mgr. Jana Kouřilová

This bachelor work shows the basic characteristics of the pre-school age; it is specialized in the importance of the fairy tales in this period and the influence of the fairy tales for the development of the pre-school child. On the theoretic base shows the benefit and names the adventures of the connection of the children world and the fairy tales. The goal of this bachelor work is – by the experimental research – by the question-form method (for the teachers in the nursery schools and for the parents) to find, which forms of the connection with the fairy tales are offered to the children most frequently; it construes their contributions and risks for the children.

Obsah:

1 Úvod	7
2 Teoretická část	8
2.1 Charakteristika předškolního věku	8
2.1.1 Motorický vývoj	9
2.1.2 Kognitivní vývoj	11
2.1.3 Sociální a emoční vývoj	13
2.1.4 Hra	16
2.1.5 Výtvarný projev předškoláka	16
2.1.6 Vývoj řeči a jazyka	18
2.1 Pohádka	20
2.2.1 Pohádka a její literární adaptace	20
2.2.2 Možné využití pohádek	24
2.2.3 Podněty k předčítání	26
2.2.4 Význam pohádek pro děti předškolního věku	28
2.2.5 Pohádky a krize	28
3 Praktická část	30
3.1 Cíle	30
3.2 Hypotézy	30
3.3 Metoda a popis vzorku	31
3.4 Výsledky a interpretace	34
3.5 Závěr výzkumné studie	55
4 Závěr	57
5 Seznam použité a citované literatury	59
6 Přílohy	

1 Úvod

Dnes, když vzpomenu na své dětství, vybaví se mi, jako jedna z nejmilejších vzpomínka, při které je mi moc hezky. Ležela jsem se sestrou v postýlce a maminka nám četla knihu, která měla jednu pohádku kouzelnější než druhou. Pohádka nás buď uspala, nebo jsme si po přečtení s maminkou povídaly, co by se v pohádce stalo, kdyby... V pedagogické praxi v rámci studia jsem nesčetněkrát využila příležitosti a pohádky jsem dětem předčítala. Mohu tedy říci, že mě pohádky neustále provázejí.

Když jsem si vybírala téma bakalářské práce, nemusela jsem tedy dlouho přemýšlet a vybrala jsem si téma týkající se pohádek.

Práce charakterizuje předškolní dětství s akcentem na psychické zvláštnosti tohoto období, klade je do souvislosti s charakteristickými znaky světa pohádek a hledá propojení světa dětství a pohádek. Výzkumná studie mapuje dotazníkovou metodou, jaké formy setkávání s pohádkou jsou dětem nejčastěji nabízeny; význam a rizika pohádek.

2 Teoretická část

2.1 Charakteristika předškolního věku

Předškolní období trvá od 3 přibližně do 6 let. Konec této fáze by neměl být určen jen fyzickým věkem, ale především sociálně, nástupem do školy. Ten s věkem dítěte sice souvisí, ale může oscilovat v rozmezí jednoho, event. i více let. Charakteristickým znakem tohoto věku je postupné uvolňování vázanosti na rodinu a rozvoj aktivity, která už není tak samoučelná, umožňuje např. dítěti aby se uplatnilo a prosadilo ve vrstevnické skupině. K uvolnění této závislosti přispívá osvojení běžných norem chování, znalost obsahu rolí a přijatelná úroveň komunikace. Na druhé straně je dětské myšlení stále ještě prelogické a egocentrické, vázané na subjektivní dojem a aktuální situační kontext. Překonání této bariéry je jedním z významných úkolů předškolního období a předpokladem k nástupu do školy, který je důležitým vývojovým mezníkem (*Vágnerová, 2002*).

Tříleté až pětileté děti bývají plné energie, zvědavosti a nadšení. Jsou neustále v pohybu a do všeho, co je zaujme, se pouštějí naplno. Během této doby se dále rozvíjejí motorické schopnosti. Ve všem, co děti v tomto věku dělají, se projevuje kreativita a fantazie, ať jeho hraní, malování nebo vyprávění. Výrazně se rozšiřuje slovní zásoba a rozvíjí se intelekt, takže se dítě může postupně přesněji vyjadřovat, dokáže lépe řešit problémy a plánovat dopředu. Předškolní děti jsou velmi pevně přesvědčeny o pravdivosti svých názorů. Zároveň si však také začínají uvědomovat potřeby ostatních a do určité míry získávají kontrolu nad svým chováním. Touží po vlastní nezávislosti, ale přitom se potřebují stále ujišťovat, že jim někdo dospělý pomůže, že je podpoří, utěší nebo zachrání, pokud to bude potřeba (*Allen, K. Eileen, 2005*).

Říčan uvádí, že je tělesný i duševní vývoj v předškolním věku pomalejší, takže můžeme zabrat do jedné kapitoly celé tři roky – od třetích do šestých narozenin. Průměrné i lehce podprůměrné dítě je v šesti letech už pro školu zralé; jestliže se narodilo v září, pak vlastně těch jedenáct měsíců do příštího prvního září tak trochu „přesluhuje“.

Podle Říčana by se dalo uvažovat o názvu „období, kdy se kladou základy socializace“, tj. začlenění člověka do společnosti – ale právem by někdo mohl namítnout, že o to jde už v kojeneckém věku, až na to, že to tolik nebije do očí, protože kojenci úplně stačí jako společnost jedna osoba. Dítě si se zdravou zvědavostí v tomto období vytváří obraz o světě, svůj první „světový názor“, počínaje otázkami o vzniku a smyslu světa a konče nejsoukromější sférou vlastního těla: je to věk *tisícínásobného* „Proč?“ (Říčan, 2004).

Pohled autorů se nad věkovým rozsahem a hlavní charakteristikou předškolního věku značně liší. Vágnerová (2002) vymezuje předškolní věk od 3 do 6 let a hlavní charakteristiku předškolního věku vidí v uvolňování vázanosti na rodinu. Langmeier (1983) vymezuje předškolní věk od narození, včetně prenatálního období, až do vstupu do základní školy vzhledem k praktickému významu při plánování sociálních a výchovných opatření. Allen a Eileen (2005) vymezují od 3 do 5 let a charakterizují tento věk hlavně rozvojem motorických schopností, kreativitou, fantazií a rozvojem intelektu. Říčan (2004) uvádí jej vymezení předškolního věku od 3 do 6,5 roku s charakteristikami předškolního věku jako období základů socializace.

2.1.1 Motorický vývoj

Tříleté dítě roste pomaleji než v prvních dvou letech života. Průměrná výška je 96,5 až 101,5 cm. Váží v průměru 13,6 až 17,2 kg. Dítě ve třech letech

lépe zachází s tužkou (úchop špetkou), pastelkami, fixy, samo se nakrmí. Čtyřleté dítě měří průměrně 101,5 až 114 cm, a váží průměrně 14,5 až 18,2 kg. Dítě čtyřleté šplhá, s lehkostí utíká, dokáže postavit věž z deseti a více kostek, umí překreslit některé tvary a písmena, tužku drží ve třech prstech. Pětileté dítě povyroste až na průměrnou výšku 107 až 117 cm a váží průměrně 17,3 až 20,5 kg. Umí chodit pozpátku, udrží rovnováhu na jedné noze, napíše písmena, podle vzoru nakreslí tvary, stříhá nůžkami, je zřejmé, která ruka je dominantní. Šestileté dítě roste pomalu, ale vyrovnaně. Děvčata měří v průměru 105 až 115 cm, chlapci 110 až 117,5 cm. Děvčata váží přibližně 19 až 22,5 kg, chlapci 17 až 21,5 kg. Na váhovém přírůstku se výrazně podílí nárůst svalové hmoty. Zlepšují se dovednosti hrubé i jemné motoriky. Baví ho rukodělné práce, píše s různou mírou pečlivosti písmena, skládá papír a vystřihuje jednoduché tvary (*Allen, K.Eileen, 2005*).

Růst obratnosti umožňuje předškolákovi, aby se naučil sám se obleknout, obsloužit se (i na záchodě) – a pomáhat doma při jednoduchých pracích. Vyžadujeme to od něj ani ne tak proto, aby skutečně pomohl, ale abychom v něm pěstovali smysl pro povinnost a abychom podporovali jeho sebevědomí (*Říčan, 2004*).

Dítě ve třech letech zakončilo důležitou etapu, v níž se naučilo chodit a pohybovat se už plně po způsobu dospělých: chodí i běhá po rovině stejně dobře jako po nerovném terénu, padá jen velmi zřídka, chodí do schodů i ze schodů bez držení. Nyní přichází období, ve kterém jsou změny méně nápadné, neboť se již netýkají tolik „kritických“ lidských dovedností. Přesto jsou to změny velmi významné, neboť silně ovlivňují místo, které dítě zaujme ve společenství vrstevníků svou pohybovou obratností ve hrách, a které jsou podstatné i pro další vývoj soběstačnosti dítěte. Vcelku bychom motorický vývoj mohli označit jako stále zdokonalování, zlepšenou pohybovou koordinaci, větší hbitost a eleganci pohybů (*Langmeier, 1983*).

Pohyblivost se v tomto věku zlepšuje jen zvolna a ne příliš nápadně. Spíš než nové výkony pozorujeme větší rychlost, pohotovost a obratnost pohybů, které už dítě dovedlo provádět dříve, a také jejich větší eleganci. I zde mají individuální rozdíly pro život dětí značný význam: obratnější a rychlejší dítě má lepší pozici v kolektivu (*Říčan, 2004*).

2.1.2 Kognitivní vývoj

Allen, K. Eileen uvádějí, že tříleté dítě pozorně poslouchá pohádky a příběhy přiměřené jeho věku, vyprávěné příběhy případně komentuje, zvlášť pokud se vyprávění týká domova a rodinných událostí. Dítě se rádo dívá do knížek a někdy předstírá, že „čte“ nebo vysvětluje, co je namalované na obrázcích. Baví ho napínavé příběhy s hádankami a tajemstvím.

Ke konci čtvrtého roku některé děti poznají osmnáct až dvacet velkých tiskacích písmen a několik jich umí i napsat. Umí se podepsat a poznají některá tištěná slova. Některé děti už v tomto věku také začínají číst jednoduché knížky pro nejmenší, kde bývá jen několik slov na stránce, ale zato spousta obrázků. Rádo poslouchá vyprávění o tom, jak co funguje a jak se s čím zachází. Baví ho hra se slovy a vytváří různé jazykové nesmysly.

Pětileté dítě rozumí vztahu mezi časem odměřovaným hodinami a denním programem, ví, k čemu je kalendář, zná hodnotu některých mincí. Dítě v pěti letech má nespočet otázek, je zvědavé a učí se s velkým zápletem.

U šestiletého dítěte se prodlužuje doba, po kterou je s to udržet pozornost. Na jednotlivých úkolech vydrží pracovat delší dobu, i když míra soustředění různě kolísá. Chápe jednoduché pojmy související s kategorií času.

Pozná čtyři roční období. Některá slova pozná a přečte rychle, jiná si musí přeslabikovat (*Allen, K. Eileen 2005*).

Kolem čtyř let se vývoj inteligence dítěte dostává z úrovně „předpojmové“ („symbolické“) na vyšší úroveň „názorového“ (intuitivního) myšlení. V předchozím stádiu předpojmovém užívalo slov nebo jiných symbolů jako předpojmů – napůl ještě vázaných na individuální předměty, napůl již směřujících k obecnosti. Nyní již uvažuje v celostních pojmech, které vznikají na základě vystižení podstatných podobností. Usuzování je však zatím vázáno na vnímané či představované – vždy se dítě zaměřuje na to, co vidí či vidělo, i když to už rozčleňuje. Piaget uvádí celou řadu pokusů, v nichž dokazuje, jak je dítě v této době ve svých úsudcích stále ještě vázáno na názor, třebaže pokročilo proti předchozímu stavu, kdy takových úsudků nebylo vůbec schopno a kdy postupovalo jen podle analogií (*Langmeier, 1983*).

Poznávání se v tomto věku projevuje především v zaměřenosti na nejbližší svět a pravidla, která v něm platí. Piaget (1970) nazval typický způsob uvažování předškolních dětí názorné, intuitivní myšlení. Takové myšlení je málo flexibilní, nepřesné a prelogické (to znamená, že nerespektuje plně zákony logiky). Jeho typické znaky lze stručně vyjádřit v několika bodech:

1. **Egocentrismus**, tj. ulpívání na subjektivním pohledu a tendence zkreslovat úsudky na základě subjektivních preferencí. V důsledku toho dochází k nepřesnostem v poznávání. Langmeier (1991) uvádí příklad egocentrismu mladšího předškolního dítěte, které si zakrývá rukama oči, když chce, aby je druzí neviděli.
2. **Fenomenismus**, tj. důraz na určitou, zjevnou podobu světa. Dítě je fixováno na nějaký obraz reality, který není schopno ve svých úvahách opustit. Svět je pro ně takový, jak vypadá, jeho podstatu vesměs ztotožňuje se zjevnými znaky. Z toho důvodu naprosto odmítá např. takové sdělení, že velryba není ryba. V této souvislosti jde zároveň o

přetrvávající vazbu na přítomnost, na aktuální podobu světa, tj. o **prezentismus**.

3. **Magičnost**, tj. tendence pomáhat si při interpretaci dění v reálném světě fantazií, a tak jeho poznání zkreslovat. Předškolní děti nečiní velký rozdíl mezi skutečností a fantazijní produkcí.
4. **Absolutismus**, tj. přesvědčení, že každé poznání musí mít definitivní a jednoznačnou platnost. Tato tendence je jedním projevů dětské potřeby jistoty. Relativita názorů dospělých je pro děti tohoto věku nepochopitelná (Vágnerová. 2002).

Pokrok v myšlení dítěte, které přešlo ze symbolické etapy do fáze názorového myšlení, je nesporný, ale stejně tak jsou zřejmá i omezení, jež nedovolují dítěti zatím myslet skutečně logicky po krocích, které mohou být v mysli volně opakovány a současně porovnávány. Zatím už sice umí vyvozovat závěry, ale tyto úsudky jsou zcela závislé na názoru – zpravidla na vizuálním tvaru. Jeho myšlení teď nepostupuje dosud podle logických „operací“ – je prelogické. Jak symbolické, tak i předoperační myšlení je stále ještě úzce vázáno na činnost dítěte a je v tomto smyslu **egocentrické, antropomorfické, magické a absolutní**. Tyto rysy myšlení dítěte v předškolním věku jsou pro dospělé zábavné, ale zcela opravdově skutečné v myšlení dítěte (Langmeier, 1983).

2.1.3 Sociální vývoj a emoční vývoj

Allen, K.Eileen uvádějí, že je tříleté dítě vstřícné, přátelské, často se směje a snaží se zavděčit. Dítě trápí noční můry a bojí se tmy, příšer nebo ohně. Často si mluví samo pro sebe. Při hraní používá předměty symbolicky: dřevěná kostka může představovat auto, schod nebo zvířátko. Sleduje, jak si ostatní děti hrají, často si hraje s nimi. Brání vlastní majetek.

Čtyřleté dítě je společenské, otevřené, přátelské, někdy překypuje až přílišným nadšením. Rychle a nepředvídatelně se u něj střídají nálady. Často má smyšlené kamarády a partnery při hře. Vychloubá se přeháněním a „překrucuje“ pravdu. Spolupracuje s ostatními, podílí se na společných aktivitách. Často se chová sobecky, není schopno se střídat. Uzavírá přátelství s dětmi, se kterými si hraje. Začíná mít „nejlepší“ kamarády.

Dítě v pěti letech se rádo kamarádí. Obvykle je štědré a velkorysé: dítě se dělí o hračky. Vůči menším dětem chová velkou náklonnost a chová se k nim ochranně. Lépe se ovládá a neprožívá už takové výrazné emoční výkyvy.

Šestileté dítě prochází náhlými změnami nálad, z „nejlepšího přítele“ se může obratem stát „nejhorší nepřítel“. S tím, jak si rozšiřuje okruh přátel, stává se méně závislé na rodičích. Stále je sebestředné. Někdy si přehnaně stěžuje na drobné bolístky a zveličuje je, aby tak získalo víc pozornosti. Etické chování a morální hodnoty jsou mu buď zcela cizí, nebo o nich má jen velmi mlhavou představu. Ví, kdy „zlobí“ (*Allen, K.Eileen, 2005*).

Předškolák už také obratně a s naprostou samozřejmostí střídá role. Jinou roli hraje doma vůči rodičům, jinou ve škole k učitelce, jinou k dětem. Na tom není nic špatného, z hraní rolí se skládá celý náš společenský život. V každé roli dítě jinak mluví, jinak gestikuluje, jinak jedná – dokonce jinak myslí a cítí. V každé roli se od něj očekává něco jiného, má jiné povinnosti (*Říčan, 2004*).

Dítě si osvojí chování a postoje takových vzorců, které jsou od něj očekávány ostatními členy společnosti, a to vzhledem k jeho věku, pohlaví a společenskému postavení. Nejde tedy pouze o jednotlivou povolenou či zakázanou činnost, ale o celek navzájem souvisejících, smysluplných činností určených postavením ve skupině (*Langmeier, 1983*).

Předškolák se pomalu začíná učit také roli soupeře. Role soupeře je úplně jiná než role spolupracovníka – velkým nárokem je dosáhnout rovnováhy mezi soupeřením a spoluprací. Není snadné objektivně posuzovat společnost, v níž žijeme, ale těžko se ubráníme dojmům, že v naší výchově – počínaje rodinou – je stále ještě nadbytek soupeřivosti, a ne vždy zrovna zdravé, tj. správně vyvážené se solidaritou, se spoluprací (*Říčan, 2004*).

Dítě předškolního věku dovede projevit empatii, pokouší se pomoci, když je jiné dítě či dospělý v nesnázích. Avšak schopnost empatie i reálné pomoci je v tomto věku omezena:

1. Předškolní dítě má zúženou citlivost pouze k některým emočním prožitkům druhých lidí (jde hlavně i ty, které se jednoznačně projevují navenek).
2. Předškolní dítě se nedovede distancovat od příliš intenzivních emočních projevů. Dítě nakonec takové emoci podlehne, sdílí ji a není schopné nic jiného dělat (*Vágnerová, 2002*).

Rodiče jsou pro předškolní dítě emocionálně významnou autoritou. Představují ideál, jemuž se chce ve všech směrech podobat a s nímž se identifikuje. V rámci identifikace dítě zcela nekriticky akceptuje veškeré postoje, hodnoty a projevy rodičů, v hodnotové podobě, bez další diferenciaci. Identifikace se subjektivně významnou bytostí zvyšuje pocit jistoty a bezpečí s snižuje pocit ohrožení, až už vychází z čehokoliv. Kromě toho, identifikace s autoritou posiluje sebejistotu a zvyšuje sebeúctu (*Vágnerová, 2002*).

2.1.4 Hra

Významná úloha v socializačním procesu dítěte připadá hře. Kdybychom vůbec chtěli celé období předškolního věku jednotně označit, mohli bychom mluvit nejspíše o období hry, která se v této době stává hlavní činností dítěte. Lze sice právem tvrdit, že kojenci a batolata si hrají a také dospělí se rádi a často účastní různých her, ale v obou případech je pojem hry značně – a z vývojově psychologického hlediska snad a nepřipustně – rozšířen. Existuje ovšem celá řada pokusů o definici hry a o vysvětlení její podstaty, jejího vzniku a účelu. Nejčastěji se zdůrazňuje, že hra je činnost (fyzická nebo psychická), která je vykonávána jenom proto, že je libá a že přináší dítěti (i dospělému, pokud si ještě dovede hrát) uspokojení sama o sobě, bez vnějšího uloženého cíle (*Langmeier, 1983*).

Člověk si hraje celý život, ale v předškolním věku to platí dvojnásob. Kojenec a batole ještě více experimentovali, než si hráli, a od školních let začne hru vytlačovat práce. Proto je předškolní věk klasickým obdobím hry. Předškolák si hraje intenzivně, s velkou vážností a vášnivostí. Dovede se do hry zabrat, že úplně zapomene jít včas na záchod, a dokonce se do ní vžije natolik, že se směje, vztekle křičí – i pláče (*Říčan, 2004*).

Druhý pohled na hru naproti tomu zdůrazňuje, že hra má smysl sama o sobě, že je jednou ze základních potřeb člověka ve všech společnostech a kulturách a nepotřebuje být obhajována jinými důvody (*Langmeier, 1983*).

2.1.5 Výtvarný projev předškoláka

Pro rozvoj výtvarného zobrazování je důležitý rozvoj jemné motoriky. Dítě si cvičí svou zručnost při zapínání zipu, zapínání knoflíku, při zavazování

tkaniček a zejména ovšem při kresbě, kde se uplatní rychlý růst jeho rozumového pochopení světa. Tříleté dítě ovládá už své pohyby rukou natolik, že mu nedělá obtíže napodobit různý směr čáry – dovede nápodobu vertikální, horizontální i kruhové čáry, třeba jenom podle předlohy. Ve čtvrtém roce ovládne i kresbu křivky, v pátém roce je schopno napodobit čtverec a asi v šestém trojúhelník (Langmeier, 1983).

Kresba je jednou ze symbolických funkcí, v níž se projeví tendence zobrazit realitu tak, jak ji dítě chápe Piaget (1970). Není tomu tak ale od samého počátku. Pro děti batolícího věku je pohyb spojený se čmáráním zajímavý sám o sobě, často víc než jeho výsledek. V souvislosti s rozvojem poznávacích funkcí dítě postupně zjistí, že tato činnost může být prostředkem ke zobrazení reality. V této fázi bývá výsledek teprve dodatečně pojmenován, obvykle podle nějakého výrazného znaku, typického pro určitý objekt. Teprve v dalším období je dítě schopné uskutečnit úmysl něco konkrétního nakreslit. Kresba se tak stává jedním ze způsobů symbolického zobrazení skutečnosti (Vágnerová, 2002).

Nevíme přesně, kdy dítě pochopí, že čáry, které po sobě nechává tužka na papíře mohou něco znázornit, že tedy je možno nakreslit něco, co vidíme v realitě. Víme však, že to pochopí dříve, než to dokáže uskutečnit a že se svou kreslířskou neschopností nijak netrápí. Jednoduše čmárá a pak svoji čmáranci nějak pojmenuje. Někdy také oznámí: „Nakreslím pejska!“ – a když je hotovo, řekne: „Je to ptáček.“ Jedním z prvních námětů dětské kresby je člověk (Říčan, 2004).

„Pro dítě je kresba hrou a zároveň tím nejpřirozenějším vyjadřovacím prostředkem. Dítě kreslí stejně samozřejmě, jako my dospělí mluvíme. Stojí za to umět tuto dětskou řeč číst! Dítě mnohdy kresbou poví mnohem víc, než by dovedlo, nebo než by se odvážilo říci slovy“ (Říčan, 2004).

2.1.6 Vývoj řeči a jazyka

Také řeč a vývoj verbálních schopností se během předškolního období zdokonalí. Výslovnost tříletého dítěte je většinou ještě hodně nedokonalá, mnohé hlásky nahrazuje jinými, nebo je vyslovuje nepřesně. Během čtvrtého a pátého roku se většina dětí zdokonalí natolik, že „dětská patlavost“ vymizí před začátkem školní docházky buď zcela, nebo zůstává jen v rudimentech, které se ještě během prvního roku školní docházky spontánně či s malou logopedickou pomocí upraví. Pokroky v řeči jsou ovšem patrné i ve větné skladbě – zatímco věty dvouletých byly většinou tříslavné, v předškolním období se rozsah i složitost větných promluv zvětšuje. Vedle souřadných souvětí se většinou před koncem třetího roku začínají objevovat souvětí podřadná. Roste i zájem o mluvenou řeč: dítě tříleté a čtyřleté už vydrží delší dobu naslouchat krátkým pohádkám, a to i v malých dětských skupinách (*Langmeier, 1983*).

Allen, K. Eileen uvádějí, že tříleté dítě mluví o nepřítomných lidech a předmětech a o událostech, které se neodehrávají bezprostředně: „Honza má na zahradě bazén“. Mluví o tom, co dělají druzí, připojuje další informace k tomu, co bylo řečeno, správně odpovídá na jednoduché otázky, používá větší množství slovních obrátů, které dál rozvíjejí konverzaci, organizuje chování ostatních lidí, komentuje různé předměty, slovní zásoba se rozšiřuje, recituje říkanky, zpívá písničky a používá i několik přívlastků.

Čtyřleté dítě užívá přeložky, přivlastňovací tvary, vytváří složitá souvětí, mluví skoro zcela srozumitelně, mění hlas a větnou strukturu podle toho, nakolik je posluchač s to mu porozumět, zpívá jednoduché písničky a recituje básničky.

Pětileté dítě převypráví známý příběh podle obrázků, chápe jednoduché vtipy a říkanky, mluví zcela srozumitelně a gramaticky správně.

Šestileté dítě rádo povídá, dokáže vést konverzaci, přetřívá si pro sebe jednotlivé kroky, které podniká při řešení jednoduchých problematických situací, baví ho poslouchat předčítané a vymyšlené příběhy (*Allen, K. Eileen, 2005*).

Děti se učí mluvit prostřednictvím nápodoby verbálního projevu dospělých lidí (případně starších dětí), s nimiž žijí a komunikují. Avšak předškolní děti nenapodobují všechno, co slyší. Většinou si zapamatují určitou část sdělení, kterou opakují bezprostředně poté, co ji slyšely.

Jazyk je chápán a používán na úrovni, která odpovídá stupni rozvoje poznávacích procesů. Informace získané v rámci verbální komunikace jsou zpracovány způsobem odpovídajícím úrovni myšlení určitého dítěte. Je chápáno jakékoliv sdělení (*Vágnerová, 2002*).

2.2 Pohádka

2.2.1 Pohádka a její literární adaptace

Internetový zdroj (<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/144520-pohádka>, 18.3.2007) uvádí, že je pohádka krátký příběh s nepravděpodobným dějem, ve kterém se objevuje pohádková fantazie. Původně jde o lidový žánr, nejčastěji psaný v próze.

O pohádkách panuje značně zkreslená představa, že byly určeny dětem a že musí vždy dobře končit, tyto představy se nezakládají na pravdě, neboť je známa celá řada (nejen autorských) pohádek, jejichž konec nelze označit za dobrý a nebyly určeny dětem. Tyto pohádky byly jakýmsi vzorovým příběhem o lidských vlastnostech, tyto pohádky byly vyprávěny, když šly děti spát.

Folklorní pohádky

Tento druh pohádek vznikl jako útvar lidové slovesnosti, kde prošly ústním podáním různými změnami, takže někdy došlo i k rozvoji vedlejšího děje na úkor původního. Pohádky byly zaznamenány lidovými folkloristy, často i několik století po svém vzniku..

Folklorní pohádky byly často předváděny formou domácího divadla, o provedení těchto soukromých představení bohužel neexistují téměř žádné zprávy.

Autorské pohádky

Autorské pohádky vznikaly již ve středověku, nejčastěji vznikaly zpracováním nějakého známého díla, či série děl. Ve středověku takto byla zpracovávána např. rytířská epika, děj byl pouze přenesen do jiného - prostého – prostředí.

Do autorských pohádek je potřeba započítávat i tzv. divadelní a filmové pohádky, neboť zpravidla došlo k zásadnímu narušení původního příběhu a původní smysl pohádky často ustupuje záměru zpracovatele.

Komerční pohádky, tyto pohádky byly vyrobeny za účelem zisku, většinou nedodržují základní pravidla pohádek, nenesou nějaký příběh, nebo poučení.

Základní témata pohádek

Základním tématem pohádek bývá zpravidla boj dobra se zlem, pohádky určené dětem zpravidla končí dobře, zlo je často personifikováno do nějaké pohádkové postavy (drak, vodník, atp.), která často vysvětluje nějaký negativní jev. U dobra dochází k obdobné personifikaci, kdy účelem kladných postav je vyvážit sílu zla.

Velmi často se objevuje motiv daleké cesty, jejímž cílem může být zisk slávy, bohatství nebo manželky. Hlavním hrdinou je zpravidla muž, jehož doprovází žena. Postava muže v pohádkách ztělesňuje element síly, odvahy, jisté neopatrnosti a zaopatřovatele. Žena pak ztělesňuje rodičku, zaopatřovanou osobu

tvořící rodinný krb, zároveň je osobou nabádající k větší obezřetnosti, především ve styku s nadpřirozenými silami.

Dalším častým motivem je pomoc bezbranným, především dětem a to i za cenu značných ztrát.

Sociální či pohádky cíleně propagující něco jiného než správné myšlení, vznikly úpravou pohádek starších, nebo jejich chybným výkladem anebo cíleně jako součást propagandy nějakého režimu. Takto upravené pohádky vznikaly od poloviny 19. století (<http://encyklopedie.szenam.cz/heslo/144520-pohádka>, 18.3. 2007).

Toman (1992) uvádí, že pohádka patří k základním žánrům dětské četby. Významnou úlohu sehrává především u posluchačů a čtenářů předškolního věku.

Pohádka zaujímá ve čtenářském kontextu dětí dominantní postavení. Je zřejmé, že svými žánrovými předpoklady nejlépe odpovídá mentalitě, potřebám a zájmům dětských posluchačů předškolního věku a má pro ně nezastupitelný význam.

Pohádka původně představovala jeden ze základních prozaických útvarů ústní lidové slovesnosti, obracejících se zpravidla k dospělým posluchačům, ale v průběhu svého žánrového vývoje především zásluhou autorských literárních adaptací.

Jádrem původní lidové pohádky je vymyšlený příběh s nereálným dějem, postavami a prostředím. Anonymní a kolektivní lidový tvůrce tu vyjadřoval své názory, zkušenosti, sny, tužby, myšlení a cítění, svůj niterný vztah k přírodě, práci, lidem, společnosti, životu a světu.

Ideovým základem pohádky je filozofie lidového společenství, moudrosti, zdravé morálky, z harmonického soužití s přírodou, citlivého smyslu pro spravedlnost, pevné víry v konečné vítězství lásky nad nenávisť, pravdy nad lži a dobra nad zlem. V lidové pohádce mají nejvýznačnější roli postavy. Jejich vlastnosti jsou jednoznačně vymezeny a mnohdy zveličeny, v průběhu děje se nemění. Charakter hrdinů je vyjádřen co nejúsporněji. Postavy jsou založeny na principu protikladnosti. Kladné typy mívají obvykle své záporné protějšky. V kontrastu jednání a chování pak lépe vynikne jejich odlišný, tj. dobrý a špatný charakter. Kladné a záporné pohádkové postavy zpravidla symbolizují dobro a zlo. Vždy vítězí hrdina spravedlivý, poctivý, čestný, statečný, nezištný, obětavý a pravdomluvný nad antihrdinou, který má vlastnosti právě opačné. Ten první je po zásluze odměně, ten druhý právem potrestán. Příznačným rysem pohádky je její časová a místní neurčitost (*Toman, 1992*).

Pohádka poskytuje dítěti zábavu i poučení o něm samém a podporuje osobnostní růst. Nabízí smysl na tolika různých úrovních a obohacuje dětskou existenci tolikerým způsobem, že jedna kniha nemůže plně ocenit míru a rozmanitost přínosu pohádky pro dětský život. Pohádky obrazným způsobem znázorňují, co je součástí procesu zdravého lidského vývoje, a čím činí tento vývoj přitažlivým pro dítě, aby se do něj zapojilo.

Pohádky jsou jedinečné nejen jakožto literární útvar, ale také jakožto umělecké dílo zcela srozumitelné dítěti, tak jako žádný jiný druh umění. Nejhlubší význam pohádky je pro každého jiný a není stejný ani pro téhož člověka v různých okamžicích jeho života, jak už to platí pro každé velké umění. Z téže pohádky si dítě bude brát různé významy podle potřeb a zájmů dané chvíle. Bude-li příležitost, vrátí se ke stejné pohádce, jakmile bude připraveno staré významy rozšířit nebo je nahradit novými (*Bettelheim, 2000*).

2.2.2 Možné využití pohádek

Pohádka se dá využít jako východisko pro tvořivou a námětovou hru dětí. Záleží na výběru a využití pohádek pro tvořivé a námětové hry dětí v mateřské škole. Pohádky umožňují dětem stát se aktivními spoluúčastníky pohádkových příběhů, prožívat spolu s pohádkovými hrdiny nejen jejich dobrodružství, ale i na základě vlastního prožitku si ověřovat morální hodnoty, které pohádka nabízí.

Pohádky ukazují možnosti řešení

Pohádku lze využít i jako ukázkou jak lze řešit některé situace (náročné, konfliktní). Odpovídající příběh poskytuje většinou celou paletu interpretací a možností řešení konfliktní situace. Vyzývá své posluchače k napodobení a povzbuzuje k pokusům.

Pohádky jako zrcadla

Posluchač se v příběhu poznává a může se prostřednictvím řeči obrazů většinou spontánně ztotožnit s hrdiny. Získává odstup od svých problémů a ve svých asociacích k příběhu vypovídá něco o svých konfliktech a přáních.

Význam rituálu „před usnutím“

Děti potřebují a milují rituály před spaním. Tyto rituály jsou důležitou fází přechodu mezi dnem a nocí, jsou vlastně jakýmsi emocionálním ochranným prostorem. V krátkém čase si tak děti mohou vytvořit odstup od nerůznějších stresů zažitých v průběhu dne. Stres totiž může dítě „pronásledovat“ i ve snu a způsobovat poruchy spánku. Rituály v nejrůznějších podobách tak přispívají k odbourávání strachu a napomáhají zdravějšímu spánku.

Předčítání pohádek patří u dětí k nejoblíbenější formě rituálu před spaním. Vyprávění pohádky od člověka, kterému dítě důvěřuje, má mimořádnou terapeutickou hodnotu. Změna zvyklostí před usnutím napomohla často u dětí v léčbě poruch spánku mnohem účinněji a rychleji než léčba medikamentózní.

Pohádky jsou vhodnou formou rituálu „před usnutím“. Pomáhají k uvolnění, uklidňují a ulehčují usínání. Pohádky působí jako filtr. Všechno zlé zůstane v něm a nepronikne dál (*Müllerová, 1998*).

Pohádky tradují kulturu

Obsahy příběhů informují o kulturních a společenských koncepcích oblasti svého původu. Pohádky přinášejí dítěti pohled na dobu, v níž se pohádkový příběh odehrává, ukazuje dítěti společenské rozdíly (bohatí, chudí).

Pohádky se dobře pamatují

Pohádku si zle dobře zapamatovat. Umožňuje dítěti vytvářet si své vlastní představy.

Pohádek či pohádkových příběhů lze využít v rámci autogenního tréninku (relaxací)

Autogenní trénink je dnes uznávaným samostatným psychoterapeutickým postupem. Autogenní trénink je považován za účinnou prevenci, psychohygienu i terapii (léčbu) zároveň. Pokud je prováděn pod odborným dohledem, může se stát velmi účinným pomocníkem při odbourávání stresu a při řešení konfliktních situací, se kterými se musíme v běžném životě vyrovnávat. Tato metoda navozovala obdobné stavy hlubokého uvolnění. Tělo je intenzivněji a vědoměji vnímáno a pocíťováno jako součást Já. Děti se velmi rády ponořují do pohádek a

pohádkových fantazií a po skončení se jen nerady vracejí do všedního dne. Dokonalý pocit naprostého uvolnění navozený autogenním tréninkem lze většinou zažít jedině ve spánku nebo prostřednictvím spánku. Autogenní trénink je velikou pomocí k navození a získávání klidu a vyrovnanosti pro každý den. Pomocí této metody si děti mohou vytvořit jakýsi ochranný val, skrze který k nim problémy, strachy a trampoty všedního dne neproniknou tak snadno (*Müllerová, 1998*).

2.2.3 Podněty k předčítání

Předčítání je nádherná možnost k navození snění, uvolnění a odpočinku. „Předčítatel“ i „posluchač“ si mohou užívat pozitivní emocionální atmosféru. Všední den zůstává venku. Předčítání bývá mnohdy opomíjeným důkazem lásky k dítěti. Žádný elektronický „večerníček“ živého člověka nenahradí. Předčítání nevyžaduje žádnou speciální přípravu. Přesto možná neuškodí, zmíním-li několik zásad a doporučení.

- Je vhodné číst v klidné, ničím nerušené atmosféře. Poslouchat lze vsedě nebo vleže. Je možné věnovat se předčítání delší dobu v průběhu dne a využít tak i krátkou chvíli k uvolnění napětí.
- Po předčítání by děti měly vyprávět vlastní zážitky a rozdělit se o svoje vlastní pocity.
- „Předčítatelova“ vnitřní připravenost je důležitým faktorem. Předčítání by se nemělo stát pouhým trikem používaným k uspávání dětí.
- Předčítatelův hlas má vliv na účinek pohádky. Hlas je důležitý nástroj ke zprostředkování pohádkových obsahů.
- Hlas prozradí, jaké pocity má předčítatel při čtení, i stav jeho vnitřního napětí.
- Pomalé předčítání a klidný vyrovnaný hlas pomáhají vytvořit klidnou atmosféru.

- Je třeba počítat i s tím, že určitá pohádka nějakou dobu „působí“.
- Pro malé děti je lépe vybrat nejprve kratší příběhy.
- Delší pohádky jsou obvykle členěné. Mohou být čteny i „na pokračování“. Moment uvolnění v sobě zahrnuje každá část.
- Pohádky lze podle libosti krátit nebo rozšiřovat.
- V některých pohádkách se dítě stává hlavním hrdinou (*Müllerová, 1998*).

Děti, jimž se pohádka vypráví, se okamžitě s dějem identifikují a svým citem příběh zcela prožívají. Když se dětem vypráví o malém ubohém káčátku pak všechny děti mají komplex méněcennosti, doufají, že i z nich budou nakonec princezny... Když člověk slyší hrdinský mýtus, identifikuje se s hrdinou a jeho nálada vás nakazí. Funguje to přesně tak, jak má – příběh zprostředkovává životní model, který povzbuzuje, oživuje a nevědomě upomíná na všechny pozitivní životní možnosti (*Jedlička, 2001*).

Chasidská legenda (Peseschkian, 1999) říká : „Jak se mají vyprávět příběhy? Tak, aby člověku samému pomohly! Můj dědeček byl chromý. Jednou ho požádali, aby vyprávěl příběh o svém učiteli. Vyprávěl tedy, jak velký Baal Schem při modlitbě vždy poskakoval a tancoval. Můj dědeček stál a vyprávěl a vyprávění ho tak strhlo, že musel poskakovat a tancovat, aby ukázal, jak to dělával mistr. Tak se mají vyprávět příběhy!“.

Vyprávění pohádek by mohlo mít mnohé podoby a některé by vedly až do jiných oblastí, jako jsou například práce s loutkami, přehrávání příběhů nebo jejich psaní. Někdy je zajímavé začít vyprávět příběh skupině a nechat každé dítě, aby nějak pokračovalo, a vytvořit tak jakousi příběhovou koláž. Jindy zase začátek nechat vyprávět děti a společně vymyslet různá zakončení (*Aoklander, 2003*).

Pohádek se dá využít mnohými způsoby, někdy je nejoblíbenější pohádka vyprávěná, někdy čtená. Jindy se dá využít dramatizace (hraní rolí, či loutkové ztvárnění).

2.2.4 Význam pohádek u dětí předškolního věku

Naslouchání pohádce má pro dítě citový hojivý význam. Může se při něm hravou formou vyrovnávat se svými strachy a konflikty, které jsou zde promítnuty do bezpečné vzdálenosti onoho „bylo nebylo“, „za sedmi horami“. Předškolák si te hravý strach přímo užívá, když leží v bezpečí své postýlky a vyprávějící matku má v těsné blízkosti. Připomíná to zálibu dospělých v hororech – i jejich funkcí je ulevovat od skutečných životních děsů (*Říčan, 2004*).

Pohádka nechává všechna rozhodnutí na dítěti, včetně toho, zda vůbec chce nějaká činit. Je jen na dítěti, aby se rozhodlo, zdali si přeje poznání z pohádky uplatnit v životě, nebo si jen tak užít příhod, které jsou smyšlené, o nichž vypráví. Tento radostný požitek dítě vede k tomu, že je ve svých lepších chvílkách otevřené skrytým významům, které se mohou vztahovat k jeho životní zkušenosti a přítomnému stavu osobního vývoje (*Bettelheim, 2000*).

2.2.5 Pohádky a krize

Ke zvládání psychologických problémů růstu, tj. k překonání zklamání, dilemat, sourozenecké žárlivosti, stejně jako ke schopnosti vzdát se dětských závislostí a získat pocit vlastní jedinečnosti, potřebuje dítě porozumět, co se děje v jeho vědomí bytosti, aby si mohlo poradit i s tím, co se odehrává v jeho nevědomí. Právě v tom spočívá jedinečná hodnota pohádek, neboť nabízejí dětské

představivosti nové dimenze, které by dítě jinak nedokázalo takto opravdově samo objevit. Ještě důležitější je, že tvar a stavba pohádek mu nabízejí obrazy, díky nimž může strukturovat denní sny a s jejich pomocí dát lepší směr svému životu.

Většina rodičů je naneštěstí přesvědčena, že dítě je třeba odvést od toho, co je nejvíc trápí: od beztvarých, nepojmenovaných úzkostí a zmatených, zlostných a dokonce násilnických fantazií. Mnoho rodičů věří, že dětem se má předkládat pouze vědomá skutečnost a příjemné nebo přání splňující představy – že se jim má ukazovat jen slunná stránka věcí. Ale takové jednostranné směřování vyživuje mysl jen jedním směrem, a skutečný život přitom není vždycky slunný.

Existuje všeobecně rozšířený odpor k tomu, aby se děti dozvěděly, že příčinou mnoha životních nezdarů je právě naše přirozenost – sklon všech lidí jednat agresivně, asociálně, sobecky, ze zlosti a úzkosti. Namísto toho chceme, aby děti věřily, že všichni lidé jsou vrozeně dobří. Ale děti vědí, že ony vždycky dobré nejsou, a často – dokonce i když dobré jsou – by raději nebyly. To je v rozporu s tím, co jim říkají rodiče, a právě to činí z dítěte v jeho vlastních očích netvora (*Bettelheim, 2000*).

3 Praktická část

3.1 Cíle

Cílem mé výzkumné studie je zjistit, jakým způsobem jsou dětem v mateřských školách pohádky prezentovány, zda učitelky dětem pohádky pouze prezentují např. čtením, vyprávěním, či zda se pohádkám po prezentaci s dětmi dále věnují např. formou výtvarným zpracováním, dramatizace, diskuse apod.

Bude též sledováno (dotazníkovým šetřením), co podle učitelek pohádky dětem přinášejí a jaká možná rizika pohádek vnímají.

Podobně bude mapováno, zda a jak jsou dětem pohádky prezentovány doma rodiči. Bude sledováno, zda se rodiče pohádkám doma „věnují“, jak případně o nich s dětmi komunikují.

3.2 Hypotézy

3.2.1 Hypotézy dotazníků pro učitelky

Předpokládám, že učitelky preferují čtenou a vyprávěnou formu prezentace pohádky. Myslím si, že k formě CD a audiokazety tzn. k poslechu se již dnes paní učitelky nepřiklánějí vzhledem k dostupné literatuře.

Očekávám, že se učitelky věnují prezentaci pohádky nejčastěji jako součást tématického celku, jehož součástí je i rozbor pohádky.

Očekávám, že učitelky vidí přínos pohádky v poučení, které pohádky dětem přinášejí, dále v kladných postavách a jejích hrdinských činech. Oproti tomu riziko pohádek vidí učitelky ve špatném pochopení pohádky dítětem – v životě nevítězí jako v pohádce dobro nad zlem.

3.2.2 Hypotézy dotazníků pro rodiče:

Předpokládám, že rodiče preferují prezentaci pohádek četbou, méně často pohádky vyprávějí či zprostředkovávají technikou (TV,DVD,video).

Myslím si, že děti dávají přednost pohádkám a pohádkovým postavám, které jsou jim nejčastěji prezentovány a které jsou pro ně aktuální.

Očekávám, že si rodiče s dítětem povídají o pohádce v případě, že je dítěti nejasná či nesrozumitelná a samo se tudíž zeptá.

Očekávám, že si rodiče myslí, že jejich dítě se nejvíce bojí pohádkové postavy čerta. Je to postava, kterou dítě vidí reálně na Mikuláše a často touto postavou rodiče dítě straší. Zároveň si myslím, že rodiče vidí riziko pohádek v příliš hororových scénách a nepřiměřenosti pohádky věku dítěte.

3.3 Metoda a popis vzorku

Pro výzkumné šetření jsem si vybrala hromadné získání údajů – dotazníkovou metodu. Dotazníkem jsem shromažďovala informace v mateřských školách v Dačicích. Jako respondenty jsem vybrala učitelky v Mateřských škole v Dačicích (v místě bydliště) a rodiče docházejících dětí.

Použila jsem dva typy dotazníků. Jeden typ dotazníku byl určen pro učitelky a druhý typ pro rodiče. Dotazníkem pro paní učitelky jsem se snažila zjistit, při jaké příležitosti dětem pohádku prezentují, jakou formou a jaké pohádky pro prezentaci dětem nejčastěji vybírají. Jak dále postupují po prezentaci pohádek, a jaký je jejich osobní i profesionální pohled na to, co dětem pohádka přináší. Dále jsem zjišťovala názor, jaká rizika pohádky pro dítě přinášejí.

Dotazníkem, jehož respondenty byli rodiče jsem chtěla zjistit, jakou formou, jak často a kdo, dítěti pohádku prezentuje. Také mě velice zajímalo, zda si rodiče myslí že pohádka jejich dětem přináší rizika a jaká.

Ve tvorbě dotazníků jsem postupovala následovně: z cílů, které chci mapovat jsem složila dvě řady otázek. Velice důležité pro mne bylo aby respondent po pozorném pročtení otázku zcela jednoznačně pochopil, aby nedávala možnost rozdílné interpretaci u žádného jedince či skupiny. Otázky vyžadují pouze jednu informaci. Dotazovaný má označit tu položku, která je identická s jeho názorem nebo znalostí o dané věci. Všechny položky musí ve svém souhrnu sledovat získání optimálních informací pro ověření stanovené hypotézy. Dotazník se skládá z položek otevřených – **nestrukturované** (mají určitý rámec, ale neurčují podrobněji formu ani obsah odpovědi; tyto položky mohou proniknout hlouběji k jádru problému) a z položek uzavřených – **strukturované** (ty dávají respondentovi možnost volby mezi několika alternativami). Dotazník pro učitelky obsahoval 9 otázek a pro rodiče 8 otázek. Vzhledem k tomu, že jsem nezasílala dotazníky respondentům osobně, připojila jsem k dotazníku vysvětlující doložku, která přesně, výstižně a jasně informovala o cílech a úkolech výzkumu. Samozřejmě jsem dodržela podle obsahu anonymitu respondentů a za všech okolností etické zásady celého projektu.

Když jsem dotazníky vyhotovila, předala jsem je paní ředitelce Mateřské školy v Dačicích, která je předala učitelkám a ty rodičům dětí, které do mateřské školy docházejí. Vzhledem k tomu, že má Mateřská škola v Dačicích 5

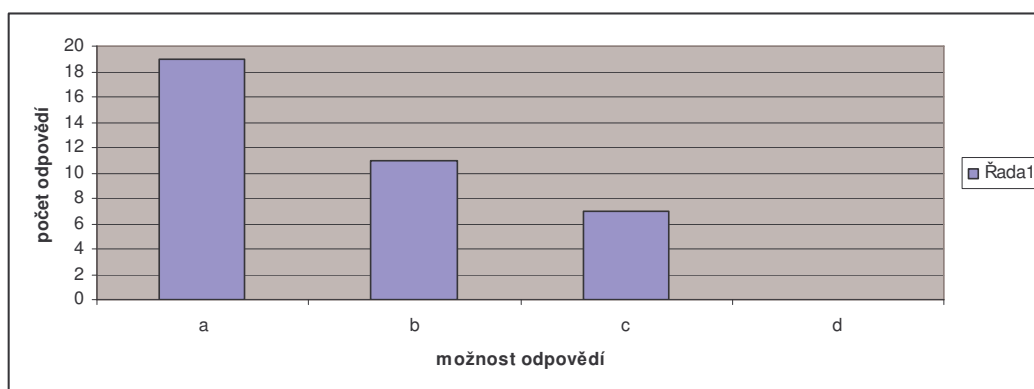
odloučených pracovišť, navrhla mi paní ředitelka poslat dotazník ještě e-mailem, aby mohly dotazník vyplnit všechny učitelky. Vzhledem k tomu, že je v dačické Mateřské škole zaměstnáno 21 učitelek, podala jsem 21 dotazníků a vrátily se mi všechny. Dotazníků pro rodiče jsem podala 70 a 49 se mi vrátilo zpět. Respondenti tzn. učitelky i rodiče měly na vyplnění dotazníků týden, což bylo uvedeno ve vysvětlující položce. Poté jsem dotazníky zpracovala

3.4 Výsledky a interpretace

3.4.1 Výsledky dotazníků pro učitelky

1. Jakou formou nejčastěji prezentujete dětem pohádky?

možnosti odpovědí	počet odpovědí
a	19
b	11
c	7
d	0

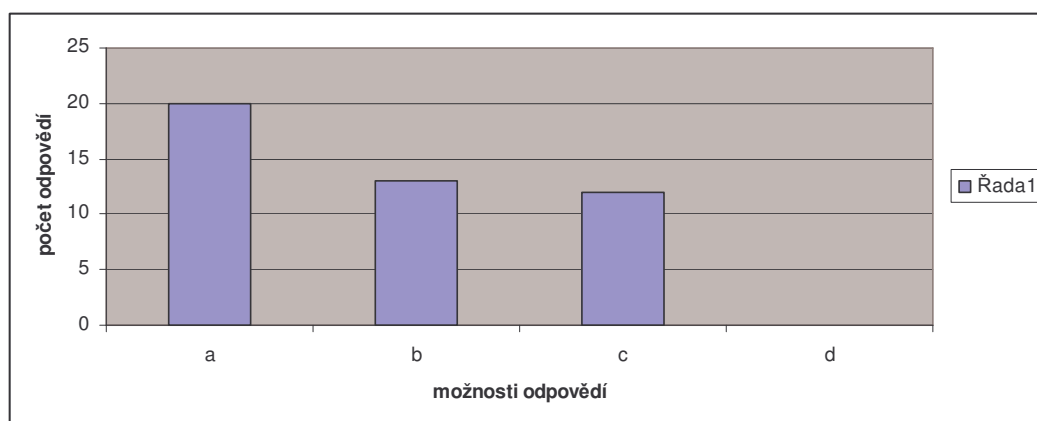
Z tabulky a grafu vyplývá, že učitelky nejčastěji prezentují pohádku v MŠ četbou, následuje vyprávění a nejméně odpovědí bylo uvedeno u prezentace pohádky poslechem CD, audio kazetou. Ani jedna odpověď nebyla uvedena u položky d) tzn. nebyla uvedena jiná prezentace pohádky.

Hypotéza: Předpokládám, že učitelky preferují čtenou a vyprávěnou formu prezentace pohádky. Myslím si, že k formě CD a audiokazety tzn. k poslechu, se již dnes paní učitelky nepřiklánějí vzhledem k dostupné literatuře.

Výsledky dotazníků potvrdily mou hypotézu. Z tabulek a grafu vyplývá, že z dotazovaných učitelek jich nejvíce pohádky čte. Téměř ve třetinovém počtu odpovědí učitelky dětem pohádky vyprávějí. Výsledky hypotéz také potvrdil, že nejméně častá je prezentace pohádek formou CD a audio kazetou.

2. Při jaké příležitosti prezentujete dětem pohádku?

možnosti odpovědí	počet odpovědí
a	20
b	13
c	12
d	0

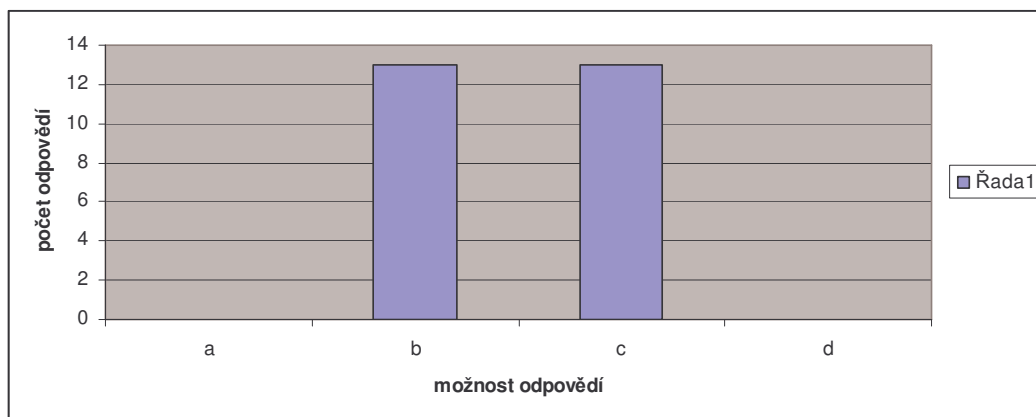

Z tabulky a grafu vyplývá, že učitelky v MŠ prezentují pohádky hlavně před spaním. Vzhledem k možnosti uvést více odpovědí vyplývá, že všechny

učitelky s pohádkou pracují ať už zvolenou odpovědí b) jako součást tématického celku při denní činnosti či odpovědí c) jako motivaci k další činnosti.

3. Po prezentaci pohádky?

možnosti odpovědí	počet odpovědí
a	0
b	13
c	13
d	0

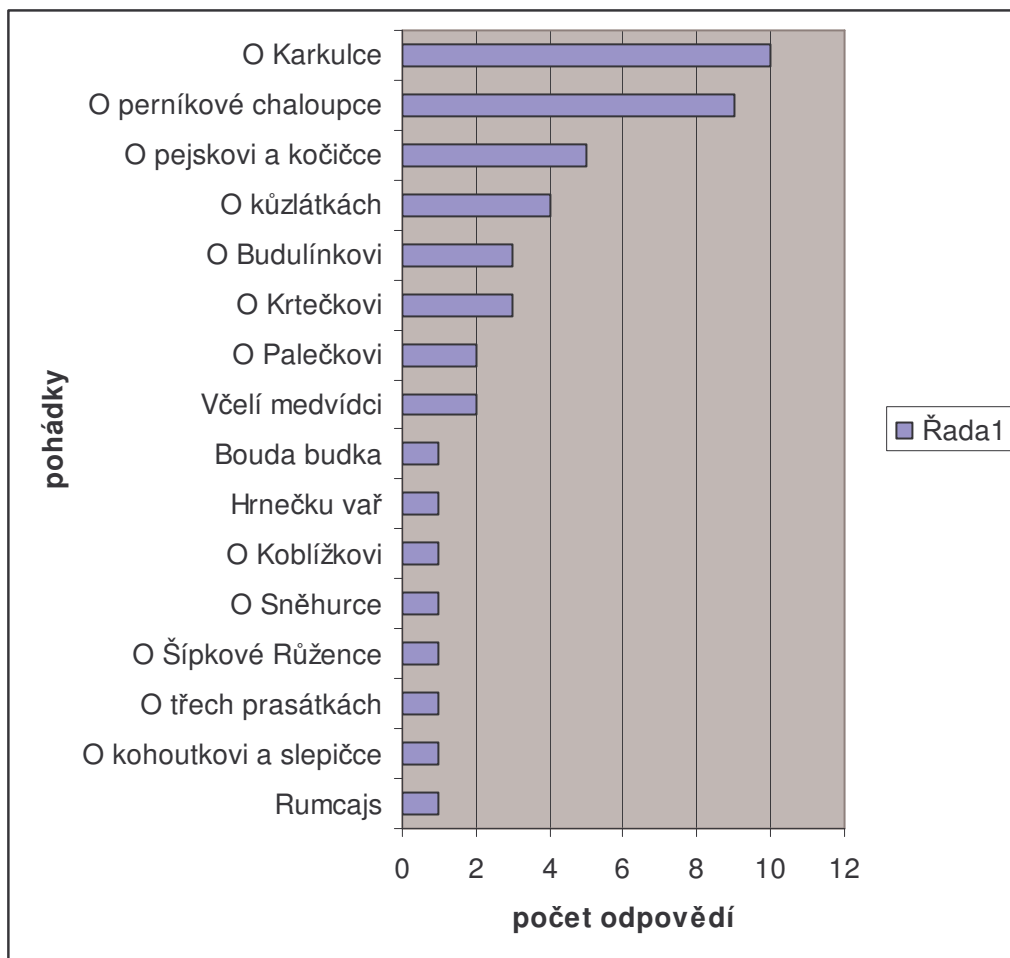
Tabulka i graf uvádějí následnou činnost učitelek po prezentaci pohádek. Z tabulky a grafu je zřejmé, že položka a) uvádějící přechod k další činnosti, nebyla uvedena ani jedenkrát, tzn. že odpovědi potvrzují výsledky předchozí otázky.

Hypotéza: Očekávám, že učitelky prezentují pohádky nejčastěji jako součást tématického celku, jehož součástí je i rozbor pohádky.

Hypotéza se nepotvrdila a to tím, že téměř všechny učitelky čtou dětem pohádku před spaním. Mou hypotézu uvedla ale polovina učitelek jako druhou možnost příležitosti prezentace. Naopak druhá část hypotézy se potvrzuje. Skupina učitelek, která potvrdila mou hypotézu a pohádku prezentuje jako součást tématického celku, s pohádkou dále pracuje a dále ji rozebírá.

4. Kterou pohádku mají děti ve Vaší třídě nejraději?

pohádky	počet odpovědí
☐ Karkulce	10
☐ perníkové chaloupce	9
☐ pejškovi a kočičce	5
☐ kůzlátkách	4
☐ Krtečkovi	3
☐ Budulínkovi	3
☐ Včelí medvídci	2
☐ Palečkovi	2
☐ Rumcajs	1
☐ kohoutkovi a slepičce	1
☐ třech prasátkách	1
☐ Šípkové Růžence	1
☐ Sněhurce	1
☐ Koblížkovi	1
☐ Hrnečku vař	1
☐ Bouda budka	1

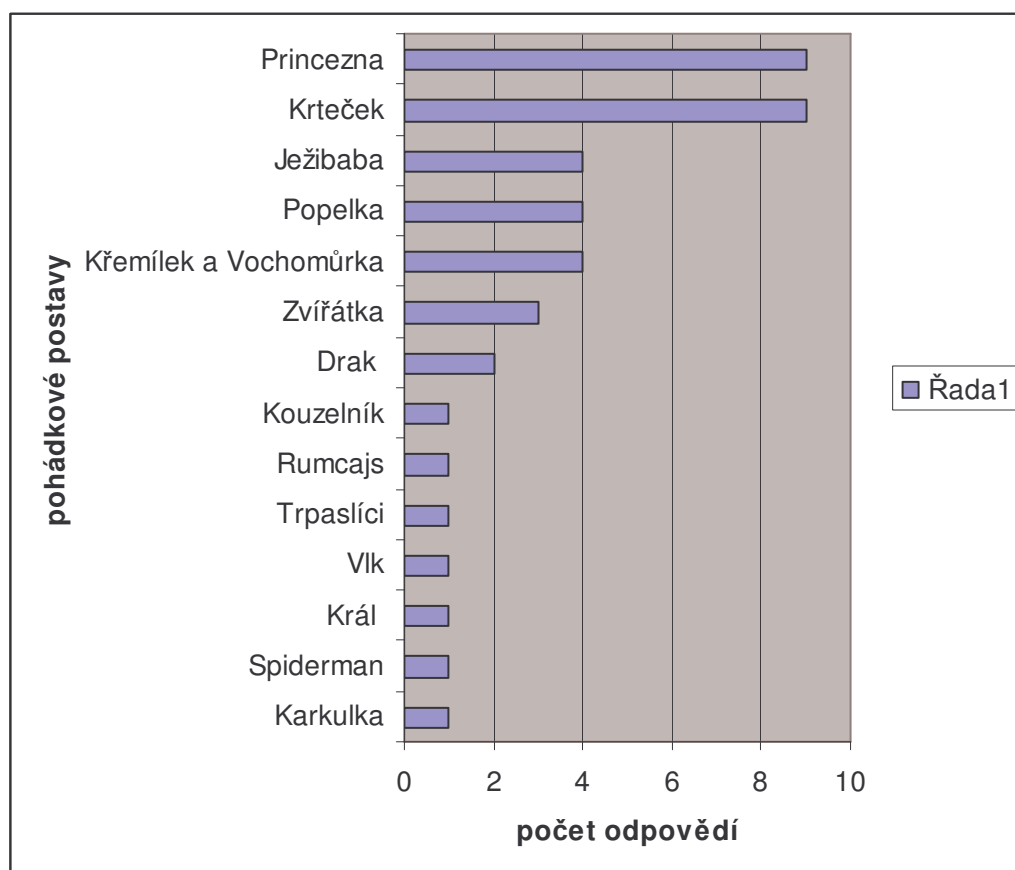

Následující graf uvádí nejoblíbenější pohádky. Zde je velice dobře vidět, jakým pohádkám dávají děti předškolního věku přednost. Převládají pohádky animované a ty, které jsou dětem dnes již dostupné spíše v pohádkových, obrázkových knihách či v televizi.

5. Kterou pohádkovou postavu mají děti ve Vaší třídě nejraději?

pohádkové postavy	počet odpovědí
Krteček	9
Princezna	9
Křemílek a Vochomůrka	4

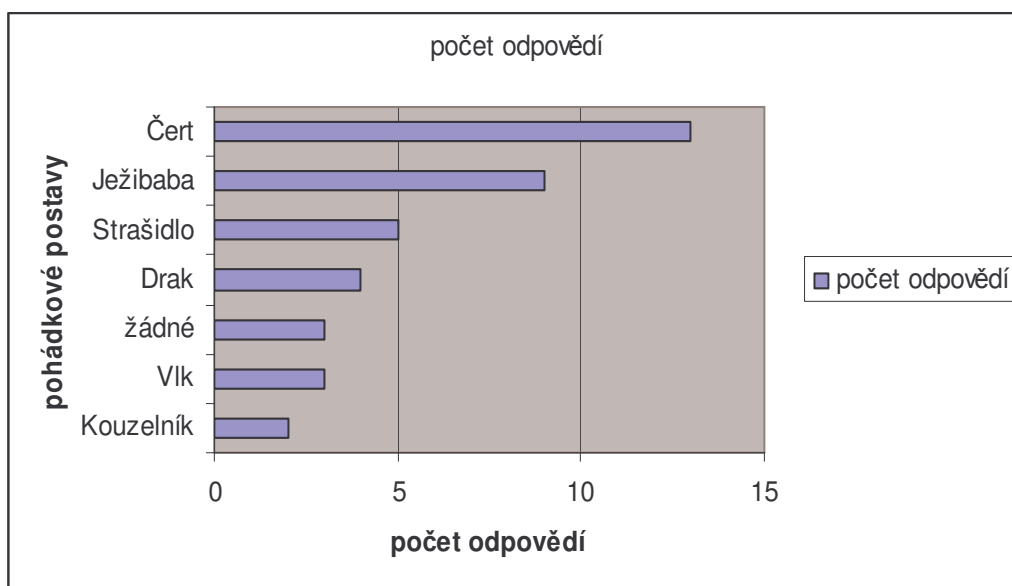
Popelka	4
Ježibaba	4
Zvířátka	3
Drak	2
Karkulka	1
Spiderman	1
Král	1
Vlk	1
Trpaslíci	1
Rumcajs	1
Kouzelník	1

Nyní tabulka a graf ukazují nejoblíbenější pohádkové postavy, které se spíše neztotožňují s oblíbenými pohádkami snad jen v případě Krtečka. Zde převládají jednoznačně princezny, Krteček, ježibaba. Také se zde objevují zvířecí hrdinové.

6.Kterých pohádkových postav se podle Vás děti bojí a proč?

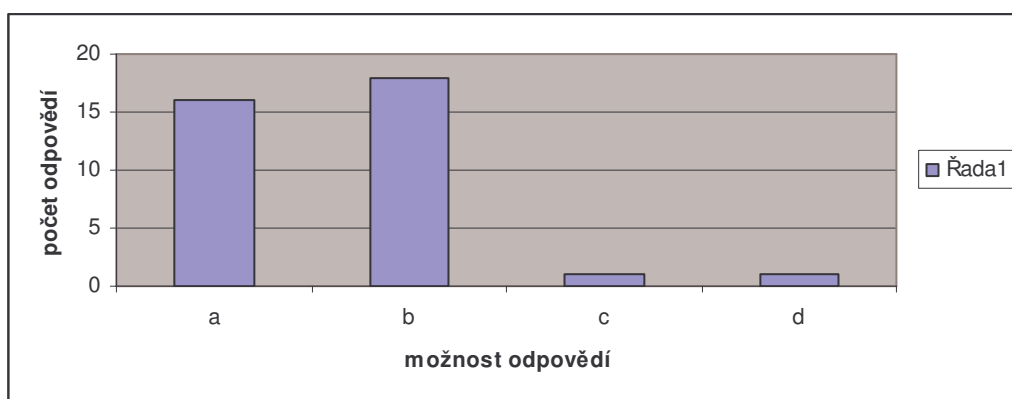
pohádkové postavy	počet odpovědí
čert	13
Ježibaba	9
Strašidlo	5
Drak	4
Vlk	3
žádné	3
Kouzelník	2

Z tabulky a grafu vyplývá, že jednoznačně největší obavy mají děti z čerta. Je zajímavé, že hned po čertovi se děti bojí ježibaby, která byla uvedena na třetí příčce oblíbených pohádkových postav. Jde tedy o to, jak je dítěti postava prezentována.

7. Jak pracujete s pohádkami?

možnost odpovědí	počet odpovědí
a	16
b	18
c	1
d	1

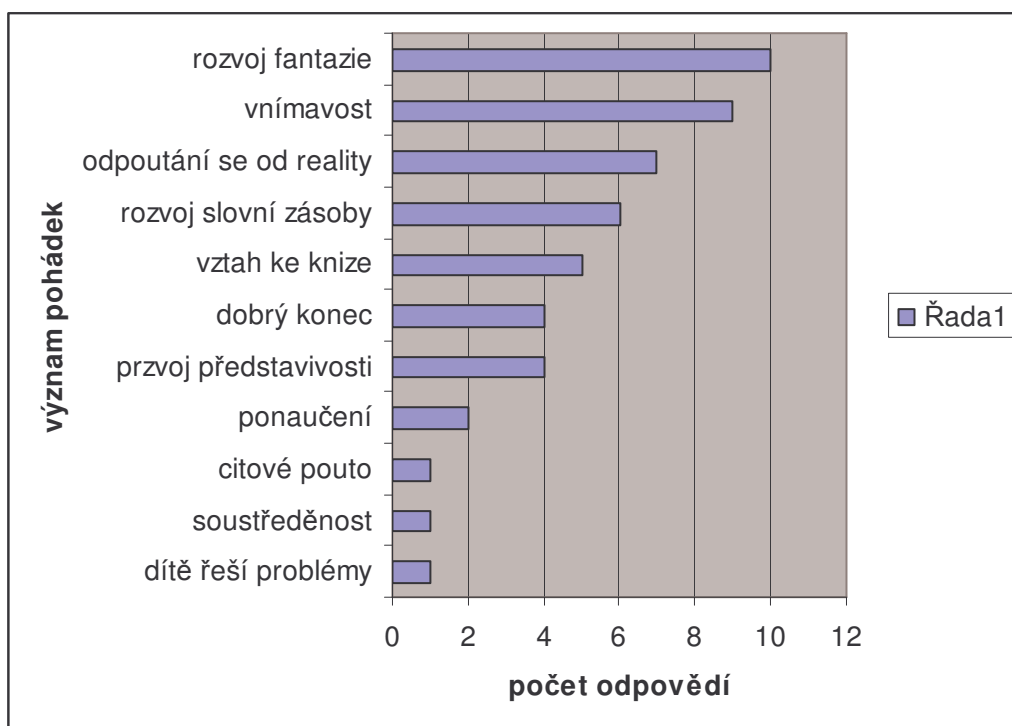

Z grafu a tabulky vyplývá, že učitelky využívají pohádek pro vzdělání v MŠ. Pohádkám se věnují v činnostech výtvarné a hudební a téměř stejný počet odpovědí uváděl využití i v dramatické činnosti. Jedna odpověď uvádí, že s pohádkami nepracuje a odpověď d) kdy bylo možné uvést jinou odpověď uvádí, že se paní učitelka věnuje pohádkám s dětmi např. dotváření jiných konců, vyprávění pohádky trochu jinak.

8. Jaký si myslíte, že má v dnešní době pohádka pro dítě význam?

význam pohádek	počet odpovědí
rozvoj fantazie	10
vnímavost	9
odpoutání se od reality	7

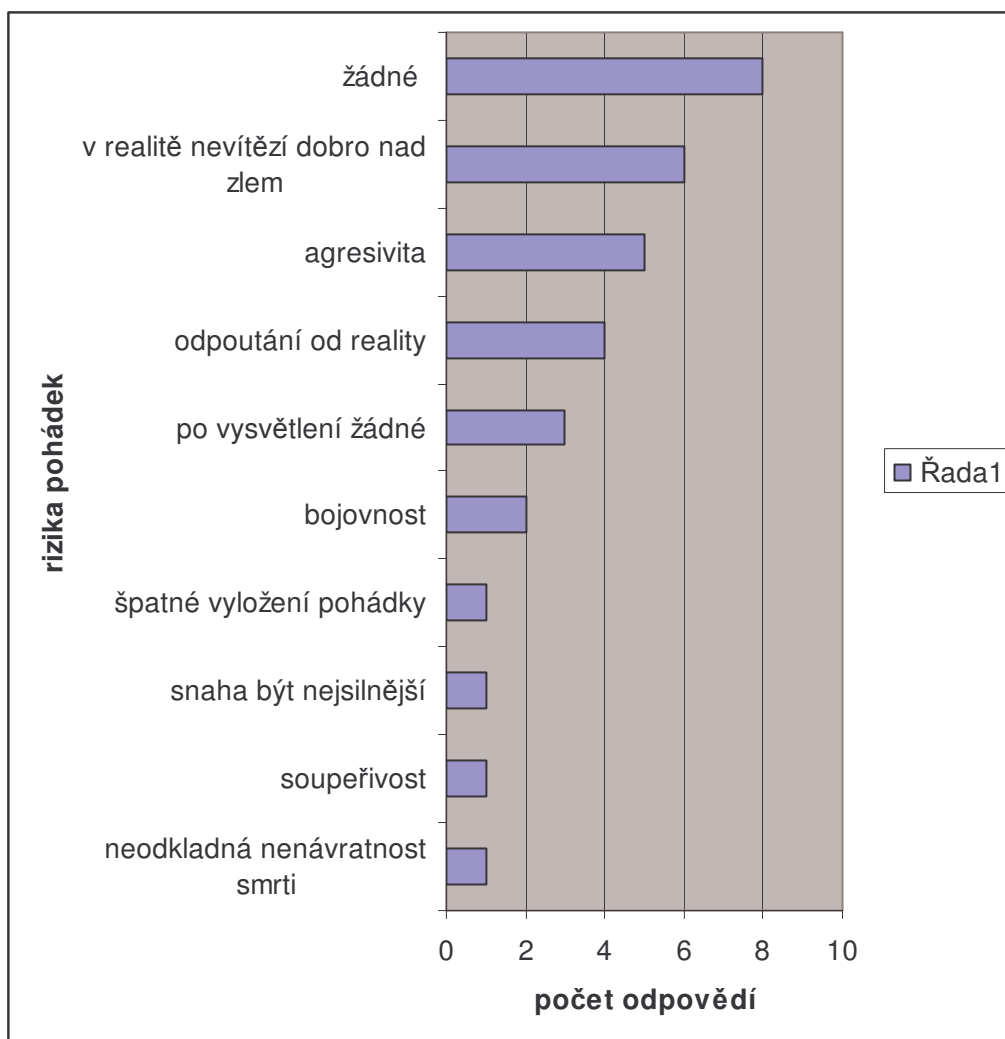
rozvoj slovní zásoby	6
vztah ke knize	5
rozvoj představivosti	4
dobrý konec	4
ponaučení	2
dítě řeší problémy	1
soustředěnost	1
citové pouto	1

Tabulka a graf uvádějí názor učitelek na význam pohádek pro dítě. Nejčastější odpovědi bylo rozvoj fantazie, vnímavosti, odpoutání se od reality a slovní zásoba. Při pohledu na graf je i zřejmé, co je cílem jejich celkové prezentace pohádky.

9. Jaké si myslíte, že má pohádka pro dítě riziko?

rizika pohádek	počet odpovědí
žádné	8
v realitě nevítězí dobro nad zlem	6
agresivita	5
odpoutání od reality	4
po vysvětlení žádné	3
bojovnost	2
neodkladná nenávratnost smrti	1
soupeřivost	1
snaha být nejsilnější	1
špatné vyložení pohádky	1

Tabulka spolu s grafem ukazují rizika, která vidí učitelky v pohádkách. Velice mě překvapila nejčastěji uvedená odpověď a to „žádné“, hned druhá nejčastější odpověď byla, že dobro nad zlem nevítězí v realitě, poté agresivita. Je zřejmé, že učitelky chtějí nabídnout dítěti co nejvíce reality a tím ho připravit do budoucího života.

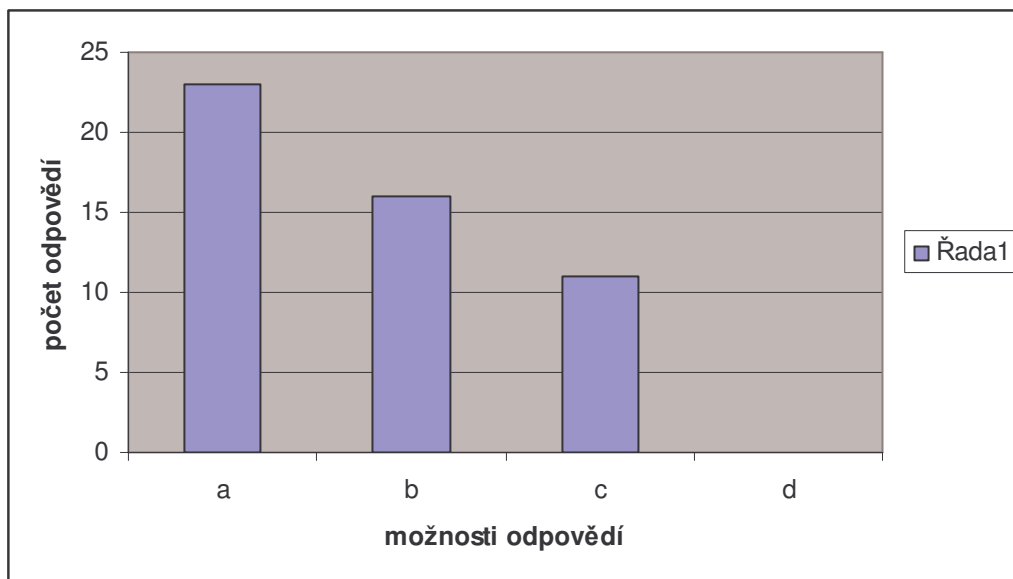
Hypotéza: Očekávám, že učitelky vidí přínos pohádky v poučení, které pohádky dětem přinášejí, dále v kladných postavách a jejích hrdinských činech. Oproti tomu riziko pohádek vidí učitelky ve špatném pochopení pohádky dítětem – v životě nevítězí jako v pohádce dobro nad zlem.

Hypotéza se nepotvrdila ohledně přínosu pohádky vůči dítěti. Učitelky uváděly spíše reálné přínosy a ohledně rizika se hypotéza potvrdila, na druhé příčce zde se potvrzuje důraz na reálný život oproti hlavním znakům pohádek – dobro vždy vítězí nad zlem.

4.2. Výsledky dotazníků pro rodiče

1. Jak často čtete vašemu dítěti pohádku?

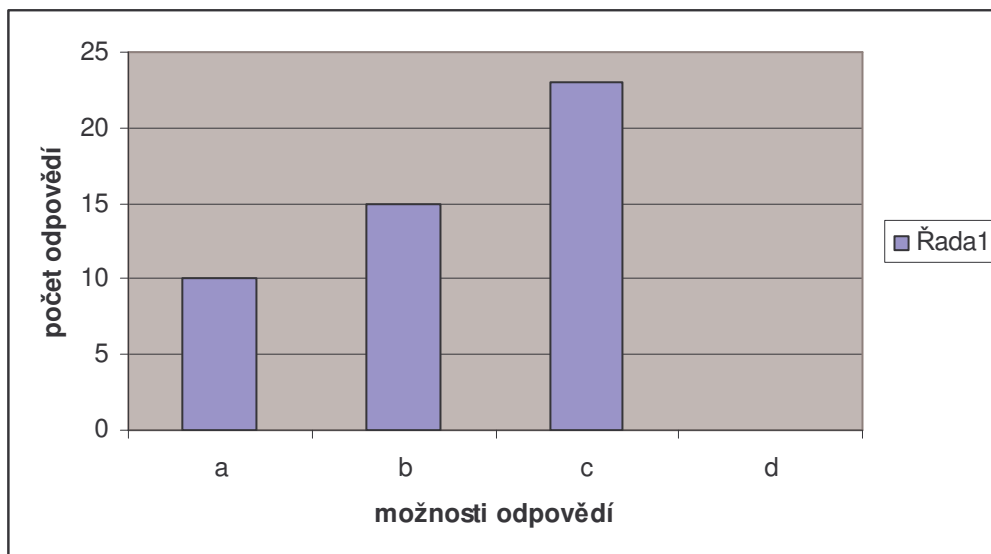
četba pohádky	počet odpovědí
a	23
b	16
c	11
d	0

Z tabulky a grafu vyplývá, že téměř polovina dotazovaných rodičů čte dítěti každý den. Podle druhé nejčastější odpovědi je patrné, že rodiče vyprávějí pohádku dítěti třikrát týdně a nejméně rodičů čte pohádku jednou za týden.

2. Jak často vyprávíte vašemu dítěti pohádku?

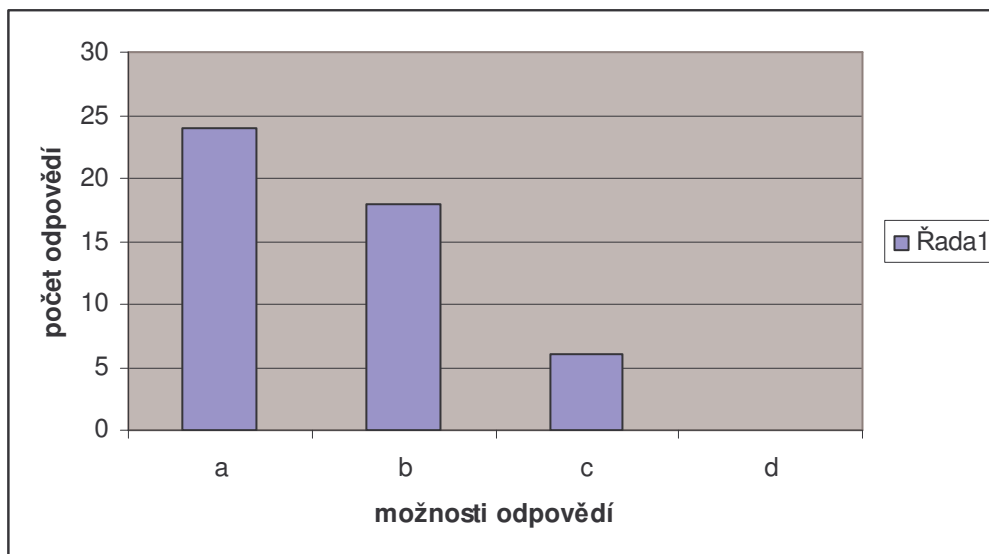
vyprávění pohádky	počet odpovědí
a	10
b	15
c	23
d	0

V tabulce a grafu vidíme, že nejvíce rodičů uvedlo, že vypráví pohádku jednou za týden. Prostřední sloupec grafu ukazuje, kolik rodičů čte dítěti pohádku třikrát za týden a levý sloupec ukazuje počet rodičů, kteří čtou pohádku každý den.

3. Jak často pouštíte vašemu dítěti pohádku v TV (DVD, video)?

video, TV pohádky	počet odpovědí
a	24
b	18
c	6
d	0

Jak ukazuje levý sloupec grafu největší počet odpovědí rodičů ukázalo, že dítěti pouští pohádku v TV (DVD, video) každý den, nejméně rodičů pouští dítěti TV (DVD, video) 1x týdně.

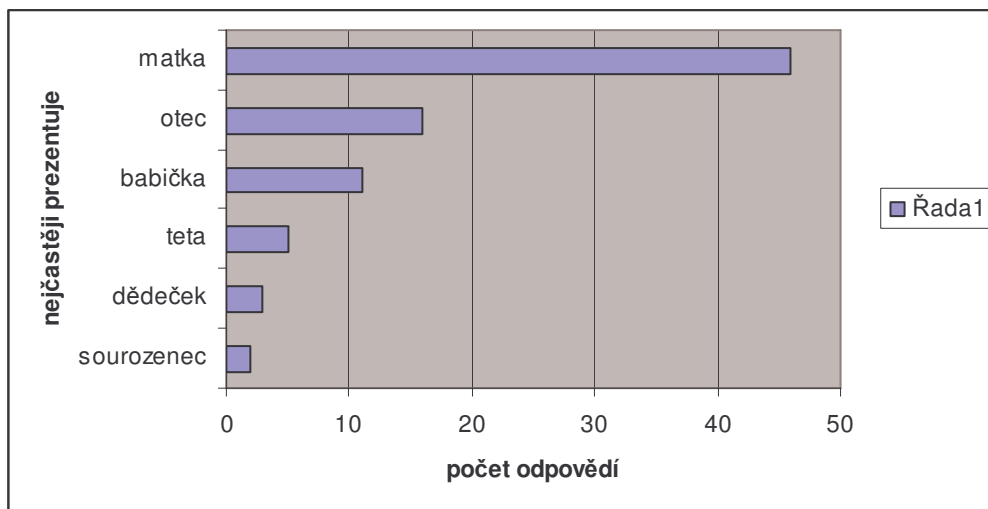
Hypotéza: Předpokládám, že rodiče preferují prezentaci pohádek četbou, méně často pohádky vyprávějí či zprostředkovávají technikou (TV,DVD,video).

Výsledky dotazníků moji hypotézu nepotvrdily. Z výsledků vyplývá, že nejčastější forma prezentace je právě zprostředkovaná právě technikou (TV, DVD, video) a to každý den. Následuje tedy čtená forma pohádek a to rovněž každý den. 1x týdně ovšem vypráví pohádku dítěti stejný počet rodičů, jako každý den pohádku dítěti čte.

4. Kdo ve vaší rodině nejčastěji dítěti prezentuje pohádku?

nejčastěji prezentuje	počet odpovědí
matka	46
otec	16
babička	11
teta	5

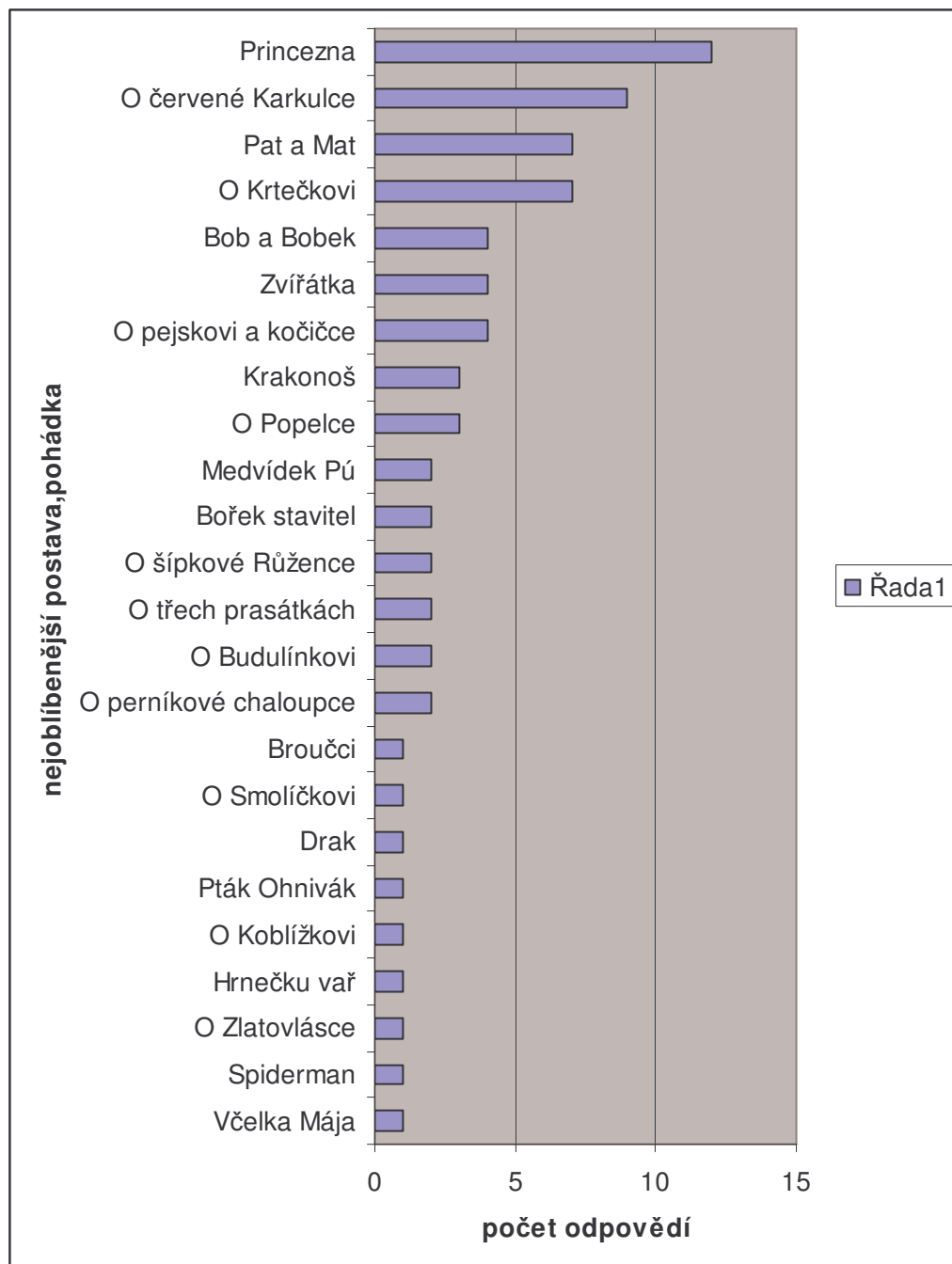
dědeček	3
sourozenec	2

5. Nejoblíbenější pohádka a pohádková postava vašeho dítěte?

nejoblíbenější postava, pohádka	počet odpovědí
Princezna	12
O červené Karkulce	9
O Krtečkovi	7
Pat a Mat	7
O pejskovi a kočičce	4
Zvířátka	4
Bob a Bobek	4
O Popelce	3
Krakonoš	3
O perníkové chaloupce	2
O Budulínkovi	2
O třech prasátkách	2
O šípkové Růžence	2
Bořek stavitel	2

Medvídek Pú	2
Včelka Mája	1
Spiderman	1
O Zlatovlásce	1
Hrnečku vař	1
O Koblížkovi	1
Pták Ohnivák	1
Drak	1
O Smolíčkovi	1
Broučci	1

Zde se oblíbenost pohádek a pohádkových postav shoduje s oblíbenými postavami a pohádkami z dotazníků kladených na učitelky MŠ. První příčky úspěšnosti také patřili princeznám, Červené Karkulce a Krtečkovi. V nižších

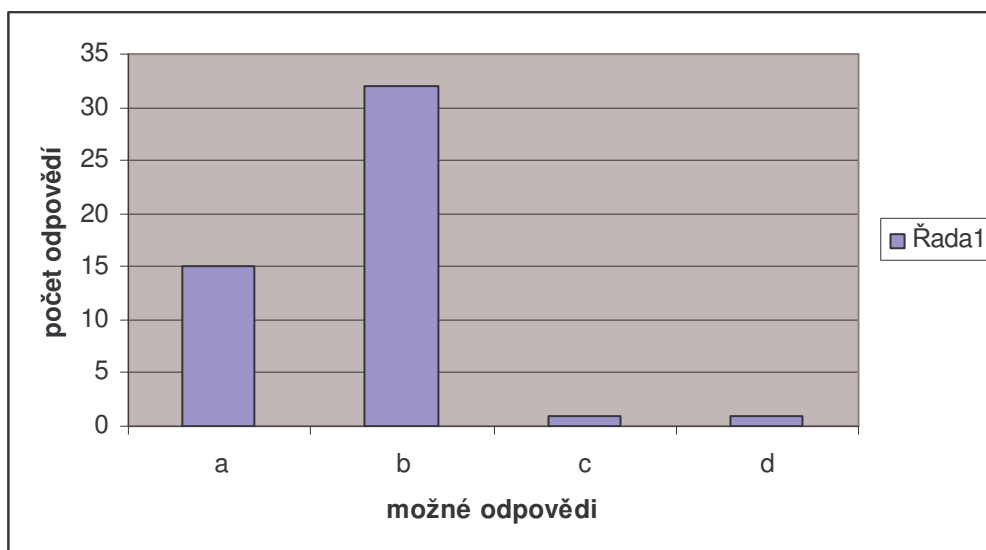
příčkách se objevovali také pohádky a pohádkové postavy s píše televizní, což potvrzuje, že nejčastější prezentace pohádky doma je právě TV,DVD a videem.

Hypotéza: Myslím si, že děti dávají přednost pohádkám a pohádkovým postavám, které jsou jim nejčastěji prezentovány a které jsou pro ně aktuální.

Hypotéza ohledně oblíbenosti pohádek se potvrdila. Z tabulky a grafu vyplývá, že nejoblíbenější jsou pohádky klasické, které jsou nejčastěji prezentovány v TV. Vzhledem k výsledkům předchozí hypotézy se rovněž potvrdilo, že pohádky a pohádkové postavy nejčastěji vysílány TV pohádkách a večerníčkách jsou dětem nejbližší a tudíž nejoblíbenější.

6. Povídate si s vaším dítětem o obsahu a významu pohádek?

význam pohádek	počet odpovědí
a	15
b	32
c	1
d	1

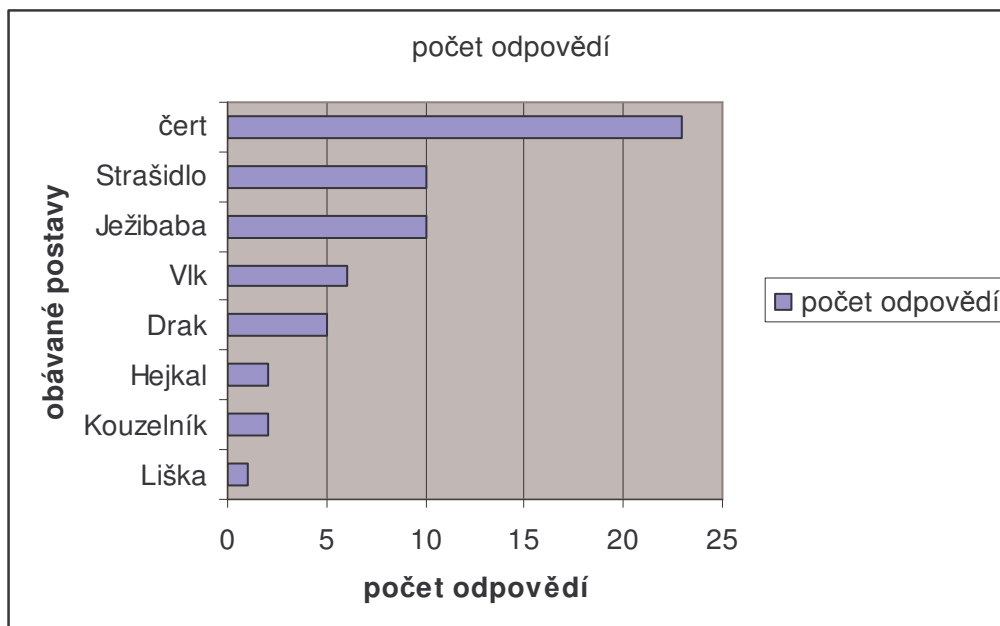
Třetina dotazovaných rodičů uvedla, že si s dítětem povídají po každé pohádce. Drtivá většina odpovědí říká, že si rodiče s dětmi povídají pouze, když se dítě samo zeptá. Pouze jedenkrát se objevila odpověď, že si rodiče s dítětem o pohádce nepovídají a rovněž jedenkrát bylo uvedeno, že rodiče spolu s dětmi pohádky tvoří, povídají si krátké příběhy o tom jak např. jedou do MŠ. Říkám si, zda se vůbec dá uvést, co je správnější, záleží na pohádce, rodičích a na dítěti, myslím si, že velmi záleží na výběrem pohádky.

Hypotéza: Očekávám, že si rodiče s dítětem povídají o pohádce v případě, že je dítěti nejasná či nesrozumitelná a samo se tudíž zeptá.

Hypotéza se zcela potvrdila. Drtivá většina odpovědí rodičů říká, že si s dítětem povídají o obsahu a významu pohádek pouze když se samo dítě zeptá. V této hypotéze jsem brala ohled na to, že mnoho rodičů prezentuje dítěti pohádku třeba jen před spaním a pak následuje jen spánek

7. Jaké pohádkové postavy se vaše dítě bojí a proč?

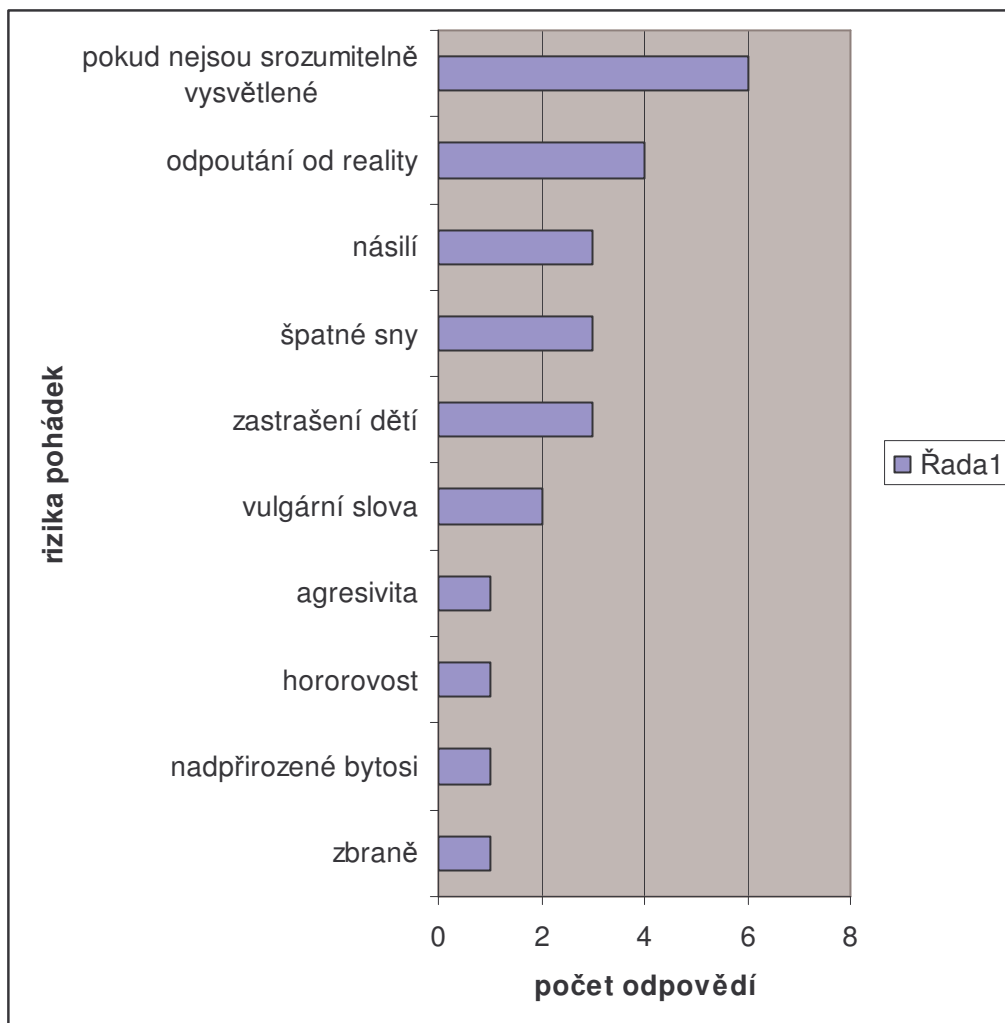
obávané postavy	počet odpovědí
čert	23
Ježibaba	10
Strašidlo	10
Drak	5
Vlk	6
Kouzelník	2
Liška	1
Hejkal	2

Rodiče stejně jako učitelky nejvíce uvádějí pohádkovou postavu čerta. Myslím si, že to i souvisí se svátky Mikuláše. Dítě se s čertem setkává a bývá jím strašeno rodiči. Rodiče uvádějí strašidlo, které si dítě spíše představuje s spojuje ho se strachem. Dále jsou to záporné postavy z pohádek.

8. Jaké si myslíte, že má pohádka pro dítě riziko?

Rizika pohádek	počet odpovědí
pokud nejsou srozumitelně vysvětlené	6
odpoutání od reality	4
špatné sny	3
násilí	3
zastření dětí	3
vulgární slova	2
nadpřirozené bytosti	1
hororovost	1
zbraně	1
agresivita	1

Z grafu vyplývá, že rodiče vidí riziko pohádky ve špatném vysvětlení, a pochopení dítětem, je zde souvislost, která vysvětluje, zpětnou vazbu na pohádku dítěte.

Hypotéza: Očekávám, že si rodiče myslí, že jejich dítě se nejvíce bojí pohádkové postavy čerta. Je to postava, kterou dítě vidí reálně na Mikuláše a často touto postavou rodiče dítě straší. Zároveň si myslím, že rodiče vidí riziko pohádek v příliš hororových scénách a nepřiměřenosti pohádky věku dítěte

Hypotéza se v první části zcela potvrdila – děti mají nejvíce strach z čerta. Ovšem druhá část hypotézy se nepotvrdila, rodiče nevidí riziko pohádek ani tak nepřiměřenosti věku a hororovosti, jako právě že se realita liší od pohádek tím že ne vždy v reálném životě vítězí dobro nad zlem.

3.5 Závěr výzkumné studie

Cílem výzkumné studie bylo zjistit, jakým způsobem jsou dětem v mateřských školách pohádky prezentovány. Cílem bylo zjistit, zda učitelky dětem pohádky pouze prezentují čtením, vyprávěním, či zda se pohádkám po prezentaci s dětmi dále věnují a jakou formou. Cílem bylo sledovat (dotazníkovou metodou), co podle učitelek pohádky dětem přinášejí a jaká možná rizika pohádek vnímají.

Učitelky v mateřských školách nejčastěji dětem prezentují pohádku formou čtenou. Výzkumná studie ukázala, že 19 dotazovaných učitelek uvedlo, že nejčastěji pohádku čtou, 11 učitelek nejčastěji vyprávění a 7 učitelek poslechem (CD, audio kazetou). Ani jedna učitelka neuvedla jinou prezentaci pohádek.

Výzkumnou studií ukazuje, že po prezentaci pohádky u 13 učitelek následuje diskuse o pohádce a u 13 učitelek následuje rozbor pohádek. Vzhledem k tomu, že dotazovaných učitelek bylo 21, 5 učitelek tedy po prezentaci pohádky buď vede diskusi, nebo vede rozbor pohádky.

Z výzkumné studie vyplývá, že 16 učitelek pracuje s pohádkou formou výtvarné a hudební činnosti, 18 učitelek pracuje s pohádkou formou dramatizace, 1 učitelka uvádí, že s pohádkou nepracuje a 1 učitelka uvádí, že pracují

s pohádkou např. dotvářením jiných konců nebo např. vymýšlí s dětmi pohádky nové – pohádka trochu jinak.

Učitelky uvádějí pohled na přínos, význam pohádky pro děti: 10 učitelek uvedlo rozvoj fantazie, 9 učitelek uvedlo vnímavost, 7 učitelek vnímá význam pohádky pro dítě odpoutáním se od reality, 6 ve zlepšení slovní zásob, 5 uvádí vztah ke knize, 4 rozvoj představivosti také 4 dobrý konec a 2 ponaučení. Některé paní učitelky uvedly více přínosů.

Jako rizika uvádějí učitelky: 8 žádná rizika, 6 v realitě nevítězí dobro nad zlem, 5 agresivita, 4 odpoutání se od reality, 2 učitelky po vysvětlení nevidí riziko žádné. 2 bojovnost, a jednotlivě neodkladná návratnost smrti.

Práce měla mapovat, zda a jak jsou dětem pohádky dětem prezentovány doma rodiči, zda se rodiče pohádkám doma „věnují“, jak případně o nich s dětmi komunikují.

Z výzkumné studie vyplývá: 23 rodičů čte dítěti pohádku každý den, 23 rodičů vypráví pohádku každý den a 24 rodičů pouští dítěti pohádku formou TV, DVD, video.

Výzkumná studie dále ukazuje, že si 15 rodičů povídá o každé pohádce, 32 rodičů si povídá o pohádce s dítětem pouze když se samo zeptá, 1 rodič si o pohádce s dítětem nepovídá a 1 rodič s dítětem pohádky vytváří.

Pohled rodičů na riziko pohádky vůči dítěti: 6 pokud nejsou srozumitelně vysvětleny, 4 odpoutání od reality, 3 špatné sny, 3 násilí, 3 zastrašení dětí, 2 vulgární slova, jednotlivě nadpřirozené bytosti, hororovost, zbraně, agresivita.

4 Závěr

Práce ukazuje v teoretické části na základní charakteristiky předškolního dětství s akcentem na psychické zvláštnosti tohoto období tj. motorický vývoj, kognitivní vývoj, sociální a emoční vývoj, hra, výtvarný projev předškoláka vývoj řeči a jazyka. Dále popisuje pohádku: pohádka a její literární adaptace, možné využití pohádek, podněty k předčítání, význam pohádek pro děti předškolního věku a pohádky a krize.

Následuje praktická část, kde práce uvádí díle, které jsem stanovila, hypotézy, metodu a popis vzorku. Pro výzkumnou studii jsem zvolila dotazníkovou metodu, pro níž byly respondenty- učitelky MŠ a rodiče dětí. Dotazník byl podán v Mateřské škole v Dačicích. Následují výsledky a interpretace, kde potvrzuji, či vyvracuji hypotézy. Závěr studie ukazuje na výsledky.

Výzkumnou studií jsem dosáhla následujících zjištění. V mateřské škole jsou pohádky nejčastěji prezentovány čtenou formou. Většina učitelek prezentuje pohádku nejčastěji před spaním. Učitelky uvádějí, že po prezentaci pohádek během dne, následuje diskuse o pohádce a rozbor pohádky. Učitelky preferují dramatizaci pohádek.

Učitelky uvedly pohled na přínos, význam pohádky pro děti: v rozvoji fantazie, vnímavosti, význam pohádky pro dítě odpoutáním se od reality, zlepšení slovní zásoby, vztah ke knize, rozvoj představivosti, dobrý konec a ponaučení.

Jako rizika uvádějí učitelky: nejvíce odpovědí – žádná rizika, v realitě nevítězí dobro nad zlem, agresivita, odpoutání se od reality, učitelky po vysvětlení nevidí riziko žádné, bojovnost a jednotlivě neodkladná návratnost smrti.

Pohled rodičů na riziko pohádky vůči dítěti: pokud nejsou srozumitelně vysvětleny, odpoutání od reality, špatné sny, násilí, zastrašení dětí, vulgární slova, nadpřirozené bytosti, hororovost, zbraně, agresivita.

Výsledky výzkumné studie a vůbec celé bakalářské práce jsou pro mne velmi zajímavé a jsou mi velkým přínosem pro budoucí pedagogickou praxi.

5 Seznam použité a citované literatury:

- Allen, Eileen, K.: Přehled vývoje dítěte od prenatálního období do 8 let. Praha, Portál 2005
- Bettelheim, B.: Za tajemstvím pohádek. Praha, Lidové noviny 2000
- Jedlička, R.: Vývoj dítěte z pohledu hlubinné psychologie. Praha, PF KU 2001
- Langmeier, J.: Vývojová psychologie pro dětské lékaře. Praha, AVICENUM 1983
- Millerová, E.: Příběhy z měsíční houpačky. Praha, Portál 1998
- Oaklander, V.: Třinácté komnaty dětské duše. Dobříš, DRVOŠTĚP 2003
- Peseschkian, N.: Příběhy jako klíč k dětské duši. Praha, Portál 1999
- Říčan, P.: Cesta životem. Praha, Portál 2004
- Vágnerová, M.: vývojová psychologie, Praha, Portál 2002

Internetové zdroje:

<http://encyklopedie.seznam.cz/heslo/144520-pohádka>, 18.3.2007

6 Přílohy

Dobrý den Vážená paní učitelko,

ráda bych Vás poprosila o několik minut Vašeho času k vyplnění tohoto anonymního dotazníku s jehož pomocí získám informace k praktické části mé bakalářské práce s názvem **Význam pohádek pro vzdělávání dětí v předškolním věku**. Výsledky anonymního dotazníku budou použity v mé bakalářské práci.

Předem velice děkuji za vyplnění dotazníku, za Vaše názory i ochotu.

Studentka Jihočeské Univerzity
Gabriela Vospělová

Informace k dotazníku:

Dotazník je zcela anonymní. Informace z dotazníku budou použity jen v mé bakalářské práci. U některých dotazů je možné označit (doplnit) více možností.

Na závěr dotazníku jsem umístila tabulku do níž můžete vepsat jakékoli Vaše připomínky či poznámky apod.

Prosím o vyplnění dotazníků do 12.3.2007

1. Jakou formou nejčastěji prezentujete dětem pohádky?

- a) četbou
- b) vyprávěním
- c) poslechem (CD, audio kazeta)
- d) jiná odpověď – prosím
uved'te:.....

.....

2. Při jaké příležitosti prezentujete dětem pohádku?

- a) před spaním
- b) jako součást tématického celku při denní činnosti
- c) jako motivaci k další činnosti
- d) jiná odpověď – prosím
uved'te:.....

.....

3. Po prezentaci pohádky?

- a) přejdu k jiné činnosti
- b) následuje diskuse o pohádce
- c) následuje rozbor pohádky
- d) jiná odpověď – prosím
uved'te:.....

.....

.....

4. Kterou pohádku mají děti ve Vaší třídě nejraději? – Prosím uved'te max.3

.....
.....
.....

5. Kterou pohádkovou postavu mají děti ve Vaší třídě nejraději? – Prosím uved'te max.3

.....

6. Kterých pohádkových postav se podle Vás děti bojí a proč?

Uved'te max.3

.....

7. Jak pracujete s pohádkami?

- a) výtvarná činnost, hudební činnost
- b) dramatizace pohádky
- c) s pohádkami napracuji
- d) jiná odpověď – prosím
 uved'te:.....

.....

**8. Jaký si myslíte, že má v dnešní době pohádka pro dítě význam?
 Prosím uveďte:**

.....

**9. Jaké si myslíte, že má pohádka pro dítě riziko? – Prosím
 uveďte:**

.....

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Vaše připomínky a poznámky

--

--

Dobrý den vážení rodiče,

ráda bych vás poprosila o několik minut vašeho času k vyplnění tohoto anonymního dotazníku s jehož pomocí získám informace k praktické části mé bakalářské práci s názvem **Význam pohádky ve vzdělávání dětí předškolního věku**. Výsledky anonymního dotazníku budou použity v mé bakalářské práci.

Předem velice děkuji za vyplnění dotazníku, za vaše názory i ochotu.

Studentka Jihočeské Univerzity
Gabriela Vospělová

Informace k dotazníku:

Dotazník je zcela anonymní. Informace z dotazníku budou použity jen v mé bakalářské práci. U některých dotazů je možné označit (doplnit) více možností.

Na závěr dotazníku jsem umístila tabulku do níž můžete vepsat jakékoli vaše připomínky či poznámky apod.

Prosím o vrácení vyplněného dotazníku do 12.3.2007 zpět do mateřské školy.

1. Jak často čtete vašemu dítěti pohádku?

- a) každý den
 - b) 3x v týdnu
 - c) 1x za týden
 - d) jiná odpověď – prosím
- uved'te:.....
-

2. Jak často vyprávíte vašemu dítěti pohádku?

- a) každý den
 - b) 3x v týdnu
 - c) 1x za týden
 - d) jiná odpověď – prosím
- uved'te:.....
-

3. Jak často pouštíte vašemu dítěti pohádku v TV (DVD, video)?

- a) každý den
 - b) 3x v týdnu
 - c) 1x za týden
 - d) jiná odpověď – prosím
- uved'te:.....

.....

4. Kdo ve vaší rodině nejčastěji dítěti prezentuje pohádku? – Prosím uveďte:

.....

5. Nejoblíbenější pohádka a pohádková postava vašeho dítěte? – Prosím uveďte:

.....

6. Povídáte si s vaším dítětem o obsahu a významu pohádek?

- a) ano, o každé pohádce si povídáme
- b) pouze když se dítě samo zeptá
- c) o pohádce si nepovídáme
- d) jiná odpověď – prosím uveďte:.....

7. Jaké pohádkové postavy se vaše dítě bojí a proč?

.....

8. Jaké si myslíte, že má pohádka pro dítě riziko? – Prosím uveďte:

.....

.....

Děkuji za vyplnění dotazníku.

Vaše připomínky a poznámky